

Tijdschrift@ipr.be

Tijdschrift voor
Internationaal Privaatrecht

Revue de Droit International Privé

Revue@dipr.be

8ste jaargang – nr. 4 – november 2009

8ième année – n° 4 – novembre 2009

Redactie – Rédaction:

Frans Bouckaert (emerit. KU Leuven),
Johan Erauw (U Gent), Marc Fallon (UC Louvain la Neuve),
Erna Guldix (VU Brussel), Johan Meeusen (U Antwerpen),
Marta Pertegás Sender (U Antwerpen),
Paul Torremans (U Nottingham),
Hans van Houtte (KU Leuven), Herman Verbist (U Gent),
Nadine Watté (UL Bruxelles), Patrick Wautelet (U Liège)

Samenstelling van dit nr. – Composition de ce n°:

Lotte Vanfraechem (UGent)

Uw bijdragen

Bijdragen om in het tijdschrift op te nemen zijn welkom, en kunnen via e-mail worden toegezonden op het adres: tijdschrift@ipr.be. Het tijdschrift werkt met "peer-review". Publicatie gebeurt alleen na controle door de redactieraad. Een weigering moet niet worden gemotiveerd.

Citeerwijze

Tijdschrift@ipr.be 2009, nr. 4, p. ...

Vos contributions

Nous sommes heureux de recevoir vos contributions. Celles-ci peuvent être envoyées par courrier électronique à l'adresse suivante: Revue@dipr.be

La revue fonctionne selon le système de "peer review". La publication est soumise à l'accord du comité de rédaction. Un éventuel refus ne doit pas être motivé.

Mode de citation

Revue@dipr.be 2009, n° 4, p. ...

Inhoud/Contenu

RECHTSPRAAK/JURISPRUDENCE

Cour de justice, affaire C-301/08, arrêt du 22 octobre 2009
Hof van Justitie, zaak C-292/08, arrest van 10 september 2009
Cour de cassation, arrêt du 12 octobre 2009
Hof van Cassatie, arrest van 19 juni 2009
Hof van Cassatie, arrest van 5 december 2008
Hof van beroep te Antwerpen, arrest van 15 februari 2007 (zie Cass. 19 juni 2009)
Rechtbank van koophandel te Gent, vonnis van 9 juni 2009
Rechtbank van koophandel te Tongeren, vonnis van 25 januari 2005

RECHTSLEER

ACTUALITEIT/ACTUALITÉ

Aankondigingen / Annonces

INHOUDSOPGAVE/TABLE DES MATIÈRES

RECHTSPRAAK/JURISPRUDENCE..... 5

Cour de justice, affaire C-301/08, arrêt du 22 octobre 2009..... 5

Responsabilité des transporteurs aériens – Convention de Varsovie – Règlement (CE) n° 2027/97 – Préjudice subi par un voyageur lors d’un vol entre les États membres de la Communauté européenne..... 5

Aansprakelijkheid luchtvervoerders – Verdrag van Warschau – Verordening (EG) nr. 2027/97 – Schade geleden door een passagier bij een vlucht tussen lidstaten van de Europese Gemeenschap..... 5

Hof van Justitie, zaak C-292/08, arrest van 10 september 2009..... 13

Tenuitvoerlegging rechterlijke beslissing – Faillissement – Bewarende maatregelen met betrekking tot goederen waarop eigendomsvoorbehoud rust en die zich bevinden in de lidstaat waar de insolventieprocedure werd geopend – Insolventieverordening – Artikel 25, lid 2 – Toepasselijkheid Brussel I Verordening – Nazicht materieel toepassingsgebied – Uitsluiting geformuleerd in artikel 1, lid 2, sub b Brussel I Verordening niet van toepassing op autonome vordering – Artikel 4, lid 2, sub b Insolventieverordening geen weerslag op toepassingsgebied Brussel I Verordening..... 13

L’exécution d’une décision judiciaire – Faillite – Mesures conservatoires en ce qui concerne des biens soumis à une réserve de propriété et qui se trouvent dans l’État membre d’ouverture de la procédure d’insolvabilité – Règlement relatif aux procédures d’insolvabilité – L’article 25, paragraphe 2 – Applicabilité du Règlement Bruxelles I – Contrôle du champ d’application - L’exclusion énoncée à l’article 1er, paragraphe 2, sous b) n’est pas applicable à une action autonome – L’article 4, paragraphe 2, sous b), du Règlement relatif aux procédures d’insolvabilité n’a aucune incidence sur le champ d’application du Règlement Bruxelles I..... 13

Cour de cassation, arrêt du 12 octobre 2009..... 21

Compétence internationale – Forum executionis contractus – Règlement Bruxelles I – L’article 5, paragraphe 1 – La notion de fourniture de services..... 21

Internationale bevoegdheid – Forum executionis contractus – Brussel I Verordening – Artikel 5, lid 1 – Begrip dienstenovereenkomst..... 21

Hof van Cassatie, arrest van 19 juni 2009..... 25

Imprevisie – CISG – Artikel 79 – Bevrijdende omstandigheden – Leemte – Artikel 7 – Unidroit Principles of International Commercial Contracts – Plicht tot heronderhandeling..... 25

Imprévision – CVIM – L’article 79 – Des circonstances exonératoires – Lacune – L’article 7 – Principes d’Unidroit relatifs aux contrats du commerce international – Obligation de renégociation..... 25

Hof van Cassatie, arrest van 5 december 2008..... 35

Internationale bevoegdheid – Forum executionis contractus – Brussel I Verordening – Artikel 5, lid 1, sub b – Begrip leveringsplaats..... 35

Compétence internationale – Forum executionis contractus – Règlement Bruxelles I – L’article 5, paragraphe 1, sous b) – La notion de lieu de livraison.....	35
Hof van beroep te Antwerpen, arrest van 15 februari 2007 (zie Cass. 19 juni 2009)	41
Imprevisie – CISG – Artikel 79 – Bevrijdende omstandigheden – Leemte – Artikel 7 – Unidroit Principles of International Commercial Contracts – Plicht tot heronderhandeling	41
Imprévision – CVIM – L’article 79 – Des circonstances exonératoires – Lacune – L’article 7 – Principes d’Unidroit relatifs aux contrats du commerce international – Obligation de renégociation	41
Rechtbank van koophandel te Gent, vonnis van 9 juni 2009.....	48
Internationale bevoegdheid – Forum prorogati – Brussel I Verordening – Artikel 23 – Bevoegdheidsbeding in algemene voorwaarden	48
Compétence internationale – Forum prorogati – Règlement Bruxelles I – L’article 23 – Clause attributive de juridiction dans les conditions générales.....	48
Rechtbank van koophandel te Tongeren, vonnis van 25 januari 2005	51
Imprevisie – CISG – Artikel 79 – Bevrijdende omstandigheden – Leemte – Artikel 7 – Unidroit Principles of International Commercial Contracts – Plicht tot heronderhandeling	51
Imprévision – CVIM – L’article 79 – Des circonstances exonératoires – Lacune – L’article 7 – Principes d’Unidroit relatifs aux contrats du commerce international – Obligation de renégociation	51
RECHTSLEER	67
ACTUALITEIT/ACTUALITÉ.....	68
Aankondigingen / Annonces	68
Protocol van Den Haag inzake onderhoudsverplichtingen / Protocole de La Haye concernant les obligations alimentaires.....	68
Scandinavië & CISG / La Scandinavie & la CVIM.....	68
Voorstel verordening inzake erfopvolging / Proposition de règlement en matière de successions	68
Regelgeving / Réglementation	69
Rectificatie Rome I / Rectificatif Rome I.....	69
Wijziging WIPR / Modification CDIP	69
Richtlijn verzekeringsbedrijf / Directive activités de l'assurance	71

RECHTSPRAAK/JURISPRUDENCE

Cour de justice, affaire C-301/08, arrêt du 22 octobre 2009

Responsabilité des transporteurs aériens – Convention de Varsovie – Règlement (CE) n° 2027/97 – Préjudice subi par un voyageur lors d'un vol entre les États membres de la Communauté européenne

Aansprakelijkheid luchtvervoerders – Verdrag van Warschau – Verordening (EG) nr. 2027/97 – Schade geleden door een passagier bij een vlucht tussen lidstaten van de Europese Gemeenschap

Langue de procédure: le français.

Dans l'affaire C-301/08,

ayant pour objet une demande de décision préjudicielle au titre de l'article 234 CE, introduite par la Cour de cassation (Luxembourg), par décision du 26 juin 2008, parvenue à la Cour le 7 juillet 2008, dans la procédure

Irène Bogiatzi, épouse Ventouras,

contre

Deutscher Luftpool,

Société Luxair, société luxembourgeoise de navigation aérienne SA,

Communautés européennes,

Grand-Duché de Luxembourg,

Foyer Assurances SA,

LA COUR (quatrième chambre),

composée de M. K. Lenaerts, président de la troisième chambre, faisant fonction de président de la quatrième chambre, Mme R. Silva de Lapuerta, MM. E. Juhász, J. Malenovský (rapporteur) et T. von Danwitz, juges,

avocat général: M. J. Mazák,

greffier: M. N. Nanchev, administrateur,

vu la procédure écrite et à la suite de l'audience du 19 mars 2009,

considérant les observations présentées:

- pour Mme Bogiatzi, épouse Ventouras, par Me M. Thewes, avocat,
- pour la Société Luxair, société luxembourgeoise de navigation aérienne SA, par M^{cs} L. Schaack et C. Brault, avocats,
- pour le Grand-Duché de Luxembourg, par Me J. Medernach, avocat,
- pour Foyer Assurances SA, par Me J. Medernach, avocat,
- pour le gouvernement français, par MM. G. de Bergues et J. S. Pilczer, en qualité d’agents,
- pour la Commission des Communautés européennes, par M. R. Vidal Puig et Mme E. Cujo, en qualité d’agents,

ayant entendu l’avocat général en ses conclusions à l’audience du 25 juin 2009,

rend le présent

ARRÊT

1 La demande de décision préjudicielle porte sur l’interprétation du règlement (CE) n° 2027/97 du Conseil, du 9 octobre 1997, relatif à la responsabilité des transporteurs aériens en cas d’accident (JO L 285, p 1), en relation avec la convention pour l’unification de certaines règles relatives au transport aérien international, signée à Varsovie le 12 octobre 1929, telle que modifiée par les quatre protocoles additionnels de Montréal du 25 septembre 1975 (ci-après la «convention de Varsovie»).

2 Cette demande a été présentée dans le cadre d’un litige opposant Mme Bogiatzi, épouse Ventouras, à la société Luxair, société luxembourgeoise de navigation aérienne SA (ci-après «Luxair»), ainsi qu’à l’association allemande Deutscher Luftpool au sujet de la réparation solidaire du préjudice que Mme Bogiatzi a subi à la suite d’un accident dont elle a été victime lors de l’embarquement dans un avion de Luxair.

Le cadre juridique

La réglementation internationale

3 La Communauté européenne n’est pas partie à la convention de Varsovie, à laquelle ont souscrit les quinze États membres de l’Union européenne à l’époque des faits en cause au principal.

4 La convention de Varsovie dans sa version initiale a été amendée et complétée à plusieurs reprises, par le protocole de La Haye du 28 septembre 1955, la convention de Guadalajara du 18 septembre 1961, le protocole de Guatemala du 8 mars 1971 ainsi que les quatre protocoles additionnels de Montréal du 25 septembre 1975.

5 L’article 29 de la convention de Varsovie dispose:

«1. L’action en responsabilité doit être intentée, sous peine de déchéance, dans le délai de deux ans à compter de l’arrivée à destination ou du jour où l’aéronef aurait dû arriver, ou de l’arrêt du transport.

2. Le mode de calcul du délai est déterminé par la loi du tribunal saisi.»

La réglementation communautaire

6 Les cinq premiers considérants du règlement n° 2027/97 sont libellés comme suit :

«(1) considérant que, dans le cadre de la politique commune des transports, il est nécessaire d'améliorer le niveau de protection des passagers victimes d'accidents aériens;

(2) considérant que les règles en matière de responsabilité en cas d'accident sont régies par la convention pour l'unification de certaines règles relatives au transport aérien international, signée à Varsovie le 12 octobre 1929, ou par cette convention telle qu'elle a été modifiée à La Haye le 28 septembre 1955 et par la convention de Guadalajara du 18 septembre 1961, selon la convention qui est applicable dans le cas d'espèce, chacune étant dénommée ci-après 'convention de Varsovie'; que la convention de Varsovie est appliquée dans le monde entier au profit tant des voyageurs que des transporteurs aériens;

(3) considérant que les limites de la responsabilité telles qu'elles sont fixées par la convention de Varsovie sont trop basses eu égard aux conditions économiques et sociales actuelles et conduisent souvent à des actions en justice de longue durée qui nuisent à l'image des transports aériens; que les États membres ont en conséquence relevé ces limites dans des proportions différentes et ont ainsi établi des conditions de transport qui varient au sein du marché intérieur de l'aviation;

(4) considérant en outre que la convention de Varsovie ne s'applique qu'aux transports internationaux; que la distinction entre transports nationaux et internationaux n'existe plus dans le marché intérieur de l'aviation; qu'il convient donc que la nature et le degré de responsabilité soient identiques pour les transports nationaux et les transports internationaux;

(5) considérant qu'un réexamen et une révision approfondis de la convention de Varsovie sont depuis longtemps attendus et constitueraient à long terme, à l'échelle internationale, une réponse plus homogène et plus facilement applicable à la question de la responsabilité des transporteurs aériens en cas d'accident; qu'il convient de poursuivre, par la voie de négociations multilatérales, les efforts entrepris pour relever les limites de la responsabilité imposées par la convention de Varsovie».

7 Aux termes du septième considérant du même règlement :

«[...] il convient d'éliminer toutes les limitations pécuniaires de responsabilité prévues par l'article 22 paragraphe 1 de la convention de Varsovie ou toute autre limitation juridique ou contractuelle, conformément aux tendances actuelles au niveau international».

8 L'article 2, paragraphe 1, du règlement n° 2027/97 définit les notions de «transporteur aérien», de «transporteur aérien de la Communauté», de «personne ayant droit à indemnisation», d'«écu», de «DTS» et de «convention de Varsovie».

9 L'article 2, paragraphe 2, du règlement n° 2027/97 dispose :

«Les notions contenues dans le présent règlement qui ne sont pas définies au paragraphe 1 sont équivalentes à celles utilisées dans la convention de Varsovie.»

10 L'article 5, paragraphes 1 et 3, dudit règlement énonce:

«1. Avec toute [la] diligence nécessaire et, en tout état de cause, au plus tard quinze jours après que la personne physique ayant droit à indemnisation a été identifiée, le transporteur aérien de la

Communauté verse à cette personne une avance lui permettant de faire face à ses besoins immédiats, en proportion du préjudice matériel subi.

[...]

3. Le versement d'une avance ne constitue pas une reconnaissance de responsabilité et l'avance peut être déduite de toute somme payée ultérieurement en fonction de la responsabilité du transporteur aérien de la Communauté; elle n'est pas remboursable, sauf dans les cas visés à l'article 3 paragraphe 3 ou lorsqu'il est prouvé par la suite que la faute de la personne à laquelle l'avance a été versée constitue le fait générateur du dommage ou y a concouru ou que cette personne n'avait pas droit à indemnisation.»

11 Le règlement n° 2027/97 a été modifié par le règlement (CE) n° 889/2002 du Parlement européen et du Conseil, du 13 mai 2002 (JO L 140, p. 2), lequel n'est pas applicable au litige au principal.

Le litige au principal et les questions préjudicielles

12 Mme Bogiatzi a été victime, le 21 décembre 1998, d'une chute sur le tarmac de l'aéroport de Luxembourg en embarquant dans un avion de Luxair.

13 Le 22 décembre 2003, elle a assigné en responsabilité Deutscher Luftpool, association de droit civil allemande regroupant les assureurs de risques aériens, et Luxair devant le tribunal d'arrondissement de Luxembourg, en se fondant sur le règlement n° 2027/97 ainsi que sur la convention de Varsovie. La demande de Mme Bogiatzi, introduite cinq ans après la commission des faits en cause au principal, a été jugée irrecevable. Ce tribunal a en effet considéré que le délai de déchéance de deux ans, prévu à l'article 29 de la convention de Varsovie, pour intenter une action en responsabilité est un délai préfix non susceptible de suspension ou d'interruption.

14 L'irrecevabilité de la demande a été confirmée en appel. Mme Bogiatzi s'est alors pourvue devant la Cour de cassation.

15 Dans ces conditions, la Cour de cassation a décidé de surseoir à statuer et de poser à la Cour les questions préjudicielles suivantes:

«1) La [convention de Varsovie], telle que modifiée à La Haye le 28 septembre 1955, à laquelle se réfère le [règlement n° 2027/97], fait-elle partie des normes de l'ordre juridique communautaire que la Cour de justice a compétence [pour] interpréter au titre de l'article 234 CE?

2) Est-ce que le [règlement n° 2027/97] dans sa version applicable à l'époque de l'accident, à savoir le 21 décembre 1998, doit être interprété en ce sens que, pour les questions non expressément réglées, les dispositions de la [c]onvention de Varsovie, en l'occurrence l'article 29, continuent à s'appliquer à un vol entre États membres de la Communauté?

3) En cas de réponse affirmative à la première et à la deuxième questions, l'article 29 de la [c]onvention de Varsovie, en relation avec le [règlement n° 2027/97], est-il à interpréter en ce sens que le délai de deux ans y prévu peut être suspendu ou interrompu ou que le transporteur ou son assureur peuvent y renoncer, par un acte considéré par le juge national comme valant reconnaissance de responsabilité?»

Sur les questions préjudicielles

Sur la première question

16 Par sa première question, la juridiction de renvoi demande, en substance, si la convention de Varsovie fait partie des normes de l'ordre juridique communautaire que la Cour a compétence pour interpréter au titre de l'article 234 CE.

17 À titre liminaire, il convient de répondre à la thèse soutenue par Luxair selon laquelle, dans l'affaire au principal, la Cour serait, en réalité, amenée non pas à interpréter la convention de Varsovie, mais à appliquer l'article 307 CE, en vertu duquel, en cas de conflit entre une règle communautaire et une convention antérieure au traité CE, le principe de primauté n'affecte pas l'engagement de l'État membre avec des États tiers.

18 À cet égard, il convient de rappeler que l'article 307, premier alinéa, CE a pour objet, selon une jurisprudence constante, de préciser, conformément aux principes du droit international, que l'application du traité n'affecte pas l'engagement de l'État membre concerné de respecter les droits des États tiers résultant d'une convention antérieure et d'observer ses obligations (voir arrêts du 14 octobre 1980, *Burgoa*, 812/79, Rec. p. 2787, point 8; du 18 novembre 2003, *Buĉjovický Budvar*, C - 216/01, Rec. p. I-13617, points 144 et 145, ainsi que du 3 mars 2009, *Commission/Autriche*, C-205/06, non encore publié au Recueil, point 33, et *Commission/Suède*, C-249/06, non encore publié au Recueil, point 34).

19 Toutefois, il résulte d'une jurisprudence également constante que les dispositions d'une convention conclue antérieurement à l'entrée en vigueur du traité ne peuvent être invoquées dans les rapports intracommunautaires (voir, notamment, arrêts du 22 septembre 1988, *Deserbais*, 286/86, Rec. p. 4907, point 18; du 6 avril 1995, *RTE et ITP/Commission*, C-241/91 P et C-242/91 P, Rec. p. I-743, point 84, ainsi que du 2 juillet 1996, *Commission/Luxembourg*, C-473/93, Rec. p. I-3207, point 40).

20 Il n'y a donc pas lieu d'appliquer l'article 307 CE.

21 Dans ces circonstances, il convient de revenir à la question posée, relative à la compétence de la Cour pour interpréter la convention de Varsovie.

22 À cet égard, il y a lieu, d'emblée, de rappeler que, en vertu de l'article 234 CE, la Cour est compétente pour statuer à titre préjudiciel sur l'interprétation de ce traité ainsi que sur la validité et l'interprétation des actes pris par les institutions de la Communauté.

23 Selon une jurisprudence constante, un accord conclu par le Conseil, conformément aux articles 300 CE et 310 CE, constitue, en ce qui concerne la Communauté, un acte pris par l'une de ses institutions, au sens de l'article 234, premier alinéa, sous b), CE. Les dispositions de pareil accord forment partie intégrante, à partir de l'entrée en vigueur de celui-ci, de l'ordre juridique communautaire et, dans le cadre de cet ordre juridique, la Cour est compétente pour statuer à titre préjudiciel sur l'interprétation de cet accord (voir arrêts du 30 avril 1974, *Haegeman*, 181/73, Rec. p. 449, points 4 à 6; du 30 septembre 1987, *Demirel*, 12/86, Rec. p. 3719, point 7; du 15 juin 1999, *Andersson et Wåkerås-Andersson*, C-321/97, Rec. p. I-3551, point 26, ainsi que du 11 septembre 2007, *Merck Genéricos - Produtos Farmacêuticos*, C-431/05, Rec. p. I-7001, point 31).

24 Or, dans l'affaire au principal, il est constant que la Communauté n'est pas partie contractante à la convention de Varsovie. Par conséquent, la Cour n'est, en principe, pas compétente pour interpréter, dans le cadre d'une procédure préjudicielle, les dispositions de ladite convention (voir arrêt

du 27 novembre 1973, Vandeweghe e.a., 130/73, Rec. p. 1329, point 2, ainsi que ordonnance du 12 novembre 1998, Hartmann, C-162/98, Rec. p. I-7083, point 9).

25 Toutefois, la Cour a également jugé que, lorsque et dans la mesure où, en vertu du traité, la Communauté a assumé les compétences précédemment exercées par les États membres dans le domaine d'application d'une convention internationale et que, par conséquent, les dispositions de celle-ci ont pour effet de lier la Communauté, elle était compétente pour interpréter une telle convention, alors même que cette dernière n'aurait pas été ratifiée par la Communauté (voir, en ce sens, arrêts du 12 décembre 1972, International Fruit Company e.a., 21/72 à 24/72, Rec. p. 1219, point 18; du 14 juillet 1994, Peralta, C-379/92, Rec. p. I-3453, point 16, ainsi que du 3 juin 2008, Intertanko e.a., C-308/06, Rec. p. I-4057, point 48).

26 Dans l'affaire au principal, il est constant que l'ensemble des États membres de la Communauté étaient, à la date des faits au principal, parties à la convention de Varsovie.

27 Il convient donc d'examiner si, dans ladite affaire, en vertu du traité, la Communauté a assumé les compétences précédemment exercées par les États membres dans le domaine d'application de la convention de Varsovie, qui recouvre tout transport aérien international de personnes, de bagages et de marchandises.

28 À l'époque des faits en cause au principal, sur le fondement de l'article 80, paragraphe 2, CE, la Communauté avait adopté, dans le domaine d'application de ladite convention de Varsovie, trois règlements.

29 Il y a lieu de mentionner, tout d'abord, le règlement (CEE) n° 295/91 du Conseil, du 4 février 1991, établissant des règles communes relatives à un système de compensation pour refus d'embarquement dans les transports aériens réguliers (JO L 36, p. 5). L'objet de ce règlement se limite cependant à prévoir certaines règles minimales communes, applicables aux passagers, en ce qui concerne la compensation, par les transporteurs aériens, du refus à l'embarquement d'un vol régulier sursuré. Or, contrairement à ce règlement, qui ne traite que du refus d'embarquement, la convention de Varsovie vise, quant à elle, la responsabilité des transporteurs aériens, notamment en cas de retards de vol.

30 Ensuite, le règlement (CEE) n° 2407/92 du Conseil, du 23 juillet 1992, concernant les licences des transporteurs aériens (JO L 240, p. 1), édicte, à son article 7, une obligation d'assurance à l'égard des transporteurs aériens, couvrant leur responsabilité civile en cas d'accident causant préjudice notamment à des passagers et à des bagages. Toutefois, contrairement à la convention de Varsovie, les conditions d'engagement de la responsabilité de ces transporteurs aériens ne sont pas réglées par ce règlement.

31 Enfin, le règlement n° 2027/97 ne couvre, quant à lui, à la différence de la convention de Varsovie, que les dommages subis par les passagers, en cas de décès, de blessure ou de toute autre lésion corporelle, et non pas les dommages matériels affectant les bagages et les marchandises.

32 Il s'ensuit que la Communauté n'a pas assumé l'intégralité des compétences précédemment exercées par les États membres dans le domaine d'application de la convention de Varsovie.

33 En l'absence d'un transfert intégral à la Communauté des compétences précédemment exercées par les États membres, cette dernière ne saurait, en raison du seul fait que, à la date des faits au principal, tous ces États étaient parties contractantes à la convention de Varsovie, être liée par les règles figurant dans celle-ci, qu'elle n'a pas elle-même approuvées (voir, par analogie, arrêt Intertanko e.a., précité, point 49).

34 Compte tenu de ce qui précède, il y a lieu de répondre à la première question que la convention de Varsovie ne fait pas partie des normes de l'ordre juridique communautaire que la Cour a compétence pour interpréter au titre de l'article 234 CE.

Sur la deuxième question

35 Par sa deuxième question, étant donné que le règlement n° 2027/97 intervient dans la sphère régie par la convention de Varsovie, à laquelle, à la date des faits en cause au principal, l'ensemble des États membres de la Communauté étaient parties, et compte tenu du principe de primauté du droit communautaire, la juridiction de renvoi souhaite, en substance, savoir si le règlement n° 2027/97 doit être interprété en ce sens qu'il ne s'oppose pas à l'application des différentes dispositions de ladite convention, en particulier son article 29, à une situation dans laquelle un voyageur demande la mise en cause de la responsabilité du transporteur aérien en raison du préjudice qu'il a subi lors d'un vol entre les États membres de la Communauté.

36 D'emblée, il convient de constater que, en vertu de l'article 29 de la convention de Varsovie, l'action en responsabilité dirigée contre les transporteurs aériens en cas d'accident doit être intentée, sous peine de déchéance, dans le délai de deux ans à compter de l'arrivée à destination ou du jour où l'aéronef aurait dû arriver, ou de l'arrêt du transport. En revanche, le règlement n° 2027/97 ne comporte aucune disposition explicite relative au délai de prescription d'une telle action en responsabilité et ne renvoie pas non plus expressément à l'article 29 de ladite convention.

37 Mme Bogiatzi soutient essentiellement que, dans la mesure où le règlement n° 2027/97 ne renvoie pas expressément aux dispositions de la convention de Varsovie applicables à l'affaire au principal ni ne rend expressément applicables, à ladite affaire, les dispositions de cette convention, en particulier l'article 29 de celle-ci, ce règlement doit être appliqué et interprété de manière autonome.

38 Force est de constater que le règlement n° 2027/97 ne permet pas, au regard de son seul libellé ainsi que de son contexte, de répondre à la question posée par la juridiction de renvoi.

39 Dans ces circonstances, il convient de rappeler que, selon une jurisprudence constante, il y a lieu, pour l'interprétation d'une disposition du droit communautaire, de tenir compte non seulement des termes de celle-ci et de son contexte, mais aussi des objectifs poursuivis par la réglementation dont elle fait partie (voir, en ce sens, notamment, arrêts du 18 mai 2000, KVS International, C-301/98, Rec. p. I-3583, point 21 ; du 23 novembre 2006, ZVK, C-300/05, Rec. p. I-11169, point 15, et du 12 février 2009, Klarenberg, C-466/07, non encore publié au Recueil, point 37).

40 Concernant l'objectif poursuivi par le règlement n° 2027/97, il ressort de son premier considérant que celui-ci vise à améliorer, dans le cadre de la politique commune des transports, le niveau de protection des passagers victimes d'accidents aériens.

41 Il ressort, par ailleurs, tant des travaux préparatoires du règlement n° 2027/97 que des troisième, cinquième et quinzième considérants de celui-ci que cette volonté d'amélioration du niveau de protection des passagers victimes d'accidents aériens se traduit concrètement par l'introduction de dispositions destinées à se substituer, s'agissant du transport aérien entre États membres de la Communauté, à certaines dispositions de la convention de Varsovie, et ce en attendant un réexamen et une révision approfondis de cette convention.

42 En particulier, le législateur communautaire a considéré que les limites de la responsabilité des transporteurs aériens, telles qu'elles sont fixées par la convention de Varsovie, étaient trop basses eu égard aux conditions économiques et sociales prévalant à l'époque de l'élaboration du règlement n° 2027/97. Il a, par conséquent, entendu relever certaines de ces limites.

43 En revanche, il ressort des deuxième et quatrième considérants du règlement n° 2027/97 ainsi que de l'article 2, paragraphe 2, de celui-ci que, lorsque ledit règlement n'écarte pas l'application de la convention de Varsovie dans le but d'augmenter le niveau de protection des passagers, cette protection implique la complémentarité et l'équivalence dudit règlement avec le système conventionnel.

44 Or, l'article 29 de la convention de Varsovie, en ce qu'il ne régit qu'une modalité de mise en œuvre de l'action en responsabilité des transporteurs aériens en cas d'accident, ne fait pas partie de la catégorie des dispositions dont le législateur communautaire a souhaité écarter l'application.

45 Eu égard aux considérations qui précèdent, il convient de répondre à la deuxième question que le règlement n° 2027/97 doit être interprété en ce sens qu'il ne s'oppose pas à l'application de l'article 29 de la convention de Varsovie à une situation dans laquelle un voyageur demande la mise en cause de la responsabilité du transporteur aérien en raison du préjudice qu'il a subi lors d'un vol entre les États membres de la Communauté.

Sur la troisième question

46 Compte tenu de la réponse apportée à la première question, il n'y a pas lieu de répondre à la troisième question.

Sur les dépens

47 La procédure revêtant, à l'égard des parties au principal, le caractère d'un incident soulevé devant la juridiction de renvoi, il appartient à celle-ci de statuer sur les dépens. Les frais exposés pour soumettre des observations à la Cour, autres que ceux desdites parties, ne peuvent faire l'objet d'un remboursement.

Par ces motifs,

la Cour (quatrième chambre) dit pour droit:

1) La convention pour l'unification de certaines règles relatives au transport aérien international, signée à Varsovie le 12 octobre 1929, telle que modifiée par les quatre protocoles additionnels de Montréal du 25 septembre 1975, ne fait pas partie des normes de l'ordre juridique communautaire que la Cour a compétence pour interpréter au titre de l'article 234 CE.

2) Le règlement (CE) n° 2027/97 du Conseil, du 9 octobre 1997, relatif à la responsabilité des transporteurs aériens en cas d'accident, doit être interprété en ce sens qu'il ne s'oppose pas à l'application de l'article 29 de la convention pour l'unification de certaines règles relatives au transport aérien international, signée à Varsovie le 12 octobre 1929, telle que modifiée par les quatre protocoles additionnels de Montréal du 25 septembre 1975, à une situation dans laquelle un voyageur demande la mise en cause de la responsabilité du transporteur aérien en raison du préjudice qu'il a subi lors d'un vol entre les États membres de la Communauté européenne.

Signatures

Hof van Justitie, zaak C-292/08, arrest van 10 september 2009

Tenuitvoerlegging rechterlijke beslissing – Faillissement – Bewarende maatregelen met betrekking tot goederen waarop eigendomsvoorbehoud rust en die zich bevinden in de lidstaat waar de insolventieprocedure werd geopend – Insolventieverordening – Artikel 25, lid 2 – Toepasselijkheid Brussel I Verordening – Nazicht materieel toepassingsgebied – Uitsluiting geformuleerd in artikel 1, lid 2, sub b Brussel I Verordening niet van toepassing op autonome vordering – Artikel 4, lid 2, sub b Insolventieverordening geen weerslag op toepassingsgebied Brussel I Verordening

L'exécution d'une décision judiciaire – Faillite – Mesures conservatoires en ce qui concerne des biens soumis à une réserve de propriété et qui se trouvent dans l'État membre d'ouverture de la procédure d'insolvabilité – Règlement relatif aux procédures d'insolvabilité – L'article 25, paragraphe 2 – Applicabilité du Règlement Bruxelles I – Contrôle du champ d'application – L'exclusion énoncée à l'article 1er, paragraphe 2, sous b) n'est pas applicable à une action autonome – L'article 4, paragraphe 2, sous b), du Règlement relatif aux procédures d'insolvabilité n'a aucune incidence sur le champ d'application du Règlement Bruxelles I

In zaak C-292/08,

betreffende een verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 234 EG, ingediend door de Hoge Raad der Nederlanden bij arrest van 20 juni 2008, ingekomen bij het Hof op 2 juli 2008, in de procedure

German Graphics Graphische Maschinen GmbH

tegen

Alice van der Schee, optredend in de hoedanigheid van curator in het faillissement van Holland Binding BV,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Eerste kamer),

samengesteld als volgt: P. Jann, kamerpresident (rapporteur), M. Ilešič, A. Tizzano, A. Borg Barthet en E. Levits, rechters,

advocaat-generaal: P. Mengozzi,

griffier: R. Grass,

gezien de stukken,

gelet op de opmerkingen van:

- de Nederlandse regering, vertegenwoordigd door C. Wissels en C. ten Dam als gemachtigden,
- de Spaanse regering, vertegenwoordigd door J. López-Medel Bascones als gemachtigde,
- de Italiaanse regering, vertegenwoordigd door I. Bruni als gemachtigde, bijgestaan door W. Ferrante, avvocato dello Stato,
- de regering van het Verenigd Koninkrijk, vertegenwoordigd door H. Walker en A. Henshaw als gemachtigden,
- de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door A.-M. Rouchaud-Joët en R. Troosters als gemachtigden,

gelet op de beslissing, de advocaat-generaal gehoord, om de zaak zonder conclusie te berechten,

het navolgende

ARREST

1 Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van de artikelen 4, lid 2, sub b, 7, lid 1, en 25, lid 2, van verordening (EG) nr. 1346/2000 van de Raad van 29 mei 2000 betreffende insolventieprocedures (PB L 160, blz. 1), en van artikel 1, lid 2, sub b, van verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (PB 2001, L 12, blz. 1).

2 Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen German Graphics Graphische Maschinen GmbH (hierna: „German Graphics”) en A. van der Schee, optredend in de hoedanigheid van curator in het faillissement van Holland Binding BV (hierna: „Holland Binding”), over de tenuitvoerlegging van een beschikking van een Duitse rechter.

Toepasselijke bepalingen

3 Artikel 3, lid 1, van verordening nr. 1346/2000 bepaalt:

„De rechters van de lidstaat waar het centrum van de voornaamste belangen van de schuldenaar gelegen is, zijn bevoegd de insolventieprocedure te openen. Bij vennootschappen en rechtspersonen wordt, zolang het tegendeel niet is bewezen, het centrum van de voornaamste belangen vermoed de plaats van de statutaire zetel te zijn.”

4 Artikel 4, leden 1 en 2, sub b, van deze verordening luidt:

„1. Tenzij deze verordening iets anders bepaalt, worden de insolventieprocedure en de gevolgen daarvan beheerst door het recht van de lidstaat op het grondgebied waarvan de insolventieprocedure wordt geopend, hierna te noemen ‚lidstaat waar de procedure wordt geopend’.

2. Het recht van de lidstaat waar de procedure wordt geopend, bepaalt onder welke voorwaarden deze procedure wordt geopend, verloopt en wordt beëindigd. Het bepaalt met name:

[...]

b) welk deel van het vermogen van de schuldenaar tot de boedel behoort en of de na de opening van de insolventieprocedure verkregen goederen tot deze boedel behoren.”

5 Artikel 7, lid 1, van deze verordening bepaalt:

„De opening van een insolventieprocedure tegen de koper van een goed laat de op een eigendomsvoorbehoud berustende rechten van de verkoper onverlet wanneer dat goed zich op het tijdstip waarop de procedure wordt geopend, bevindt op het grondgebied van een andere lidstaat dan de lidstaat waar de procedure is geopend.”

6 Artikel 25, leden 1 en 2, van deze verordening luidt:

„1. De inzake het verloop en de beëindiging van een insolventieprocedure gegeven beslissingen van een rechter wiens beslissing tot opening van de procedure krachtens artikel 16 is erkend, alsmede een door die rechter bevestigd akkoord, worden eveneens zonder verdere formaliteiten erkend. Die beslissingen worden ten uitvoer gelegd overeenkomstig de artikelen 31 tot en met 51 (met uitzondering van artikel 34, lid 2) van het Verdrag van [27 september 1968] betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken [(PB 1972, L 299, blz. 32)], als gewijzigd bij de verdragen inzake de toetreding tot dat verdrag [(hierna: ‚Executieverdrag’)].

De eerste alinea geldt eveneens voor beslissingen die rechtstreeks voortvloeien uit de insolventieprocedure en daar nauw op aansluiten, zelfs indien die beslissingen door een andere rechter worden gegeven.

De eerste alinea geldt eveneens voor beslissingen betreffende na het verzoek tot opening van een insolventieprocedure genomen conservatoire maatregelen.

2. De erkenning en de tenuitvoerlegging van andere beslissingen dan die bedoeld in lid 1 worden beheerst door het in lid 1 bedoelde verdrag voor zover dat verdrag van toepassing is.”

7 Artikel 1, lid 1, van verordening nr. 44/2001 definieert de werkingssfeer van deze verordening. Zij wordt toegepast in alle burgerlijke en handelszaken en heeft geen betrekking op fiscale zaken, douanezaken of administratiefrechtelijke zaken.

8 Artikel 1, lid 2, van verordening nr. 44/2001 bepaalt:

„[Deze verordening] is niet van toepassing op:

[...]

b) het faillissement, akkoorden en andere soortgelijke procedures;

[...]”

Hoofdeding en prejudiciële vragen

9 German Graphics, een vennootschap naar Duits recht, sloot als verkoopster met Holland Binding, een vennootschap naar Nederlands recht, een overeenkomst voor de verkoop van machines met eigendomsvoorbehoud.

10 Bij vonnis van 1 november 2006 verklaarde de Rechtbank Utrecht (Nederland) Holland Binding in staat van faillissement en stelde zij een curator aan.

11 Bij beschikking van 5 december 2006 wees het Landgericht Braunschweig (Duitsland) het verzoek van German Graphics toe, strekkende tot het treffen van bewarende maatregelen met betrekking tot een aantal machines dat zich bij Holland Binding in Nederland bevond. Dat verzoek berustte op het genoemde beding van eigendomsvoorbehoud.

12 Op 18 december 2006 verklaarde de voorzieningenrechter te Utrecht de beschikking van het Landgericht Braunschweig uitvoerbaar. Tegen die beslissing stelde Van der Schee, optredend in haar hoedanigheid van curator in het faillissement van Holland Binding, hoger beroep in bij de Rechtbank Utrecht, die bij beschikking van 28 maart 2007 de beschikking van de voorzieningenrechter introk. German Graphics stelde tegen de beschikking van de Rechtbank Utrecht cassatieberoep in bij de Hoge Raad.

13 Bij arrest van 20 juni 2008 heeft de Hoge Raad de behandeling van de zaak geschorst en het Hof de volgende prejudiciële vragen gesteld:

„1) Moet artikel 25, lid 2, van [...] verordening [nr. 1346/2000] aldus worden uitgelegd dat de daarin opgenomen woorden ‚voor zover dat verdrag [namelijk verordening nr. 44/2001] van toepassing is’ inhouden dat alvorens met betrekking tot andere dan de in artikel 25, lid 1, [van verordening nr. 1346/2000] bedoelde beslissingen kan worden besloten tot toepasselijkheid van de erkennings- en tenuitvoerleggingsregeling van [verordening nr. 44/2001], eerst nog moet worden onderzocht of zij op grond van artikel 1, lid 2, aanhef en sub b, [van verordening nr. 44/2001] buiten het materiële toepassingsgebied van deze verordening vallen?

2) Moet artikel 1, lid 2, aanhef en sub b, [van verordening nr. 44/2001] in verbinding met artikel 7, lid 1, [van verordening nr. 1346/2000] aldus worden uitgelegd dat de omstandigheid dat een goed waarop het eigendomsvoorbehoud rust, zich op het tijdstip waarop een insolventieprocedure tegen de koper wordt geopend, bevindt in de lidstaat waar die insolventieprocedure is geopend, ertoe leidt dat een op het eigendomsvoorbehoud gegronde vordering van de verkoper als die van German Graphics moet worden beschouwd als een vordering die betrekking heeft op het faillissement, als bedoeld in artikel 1, lid 2, aanhef en sub b, [van verordening nr. 44/2001] en die daarom buiten het materiële toepassingsgebied van die verordening valt?

3) Is in het kader van vraag 2 van belang dat ingevolge artikel 4, lid 2, aanhef en sub b, [van verordening nr. 1346/2000] het recht van de lidstaat waar de procedure is geopend, bepaalt welke goederen tot de boedel behoren?”

Beantwoording van de eerste vraag

14 Met zijn eerste vraag wenst de verwijzende rechter in wezen te vernemen of de met de tenuitvoerlegging belaste rechter, alvorens te kunnen concluderen tot erkenning, overeenkomstig het bepaalde in verordening nr. 44/2001, van een beslissing in de zin van artikel 25, lid 2, van verordening nr. 1346/2000, moet nagaan of die beslissing binnen de werkingssfeer van eerstgenoemde verordening valt.

15 De erkenning van beslissingen inzake insolventieprocedures wordt geregeld in de artikelen 16 tot en met 26 van verordening nr. 1346/2000. In dit verband ziet artikel 25 van deze verordening met name op de erkenning en het executoire karakter van andere beslissingen dan die welke rechtstreeks betrekking hebben op de opening van een insolventieprocedure.

16 Lid 1, eerste alinea, van genoemd artikel 25 heeft betrekking op „de inzake het verloop en de beëindiging” van een dergelijke procedure gegeven beslissingen, en lid 1, tweede en derde alinea, ervan op beslissingen „die rechtstreeks voortvloeien uit de insolventieprocedure en daar nauw op aansluiten” alsmede op beslissingen betreffende bepaalde conservatoire maatregelen. Lid 2 ervan betreft „andere beslissingen dan die bedoeld in lid 1 [...] voor zover dat verdrag [te weten, het Executieverdrag] van toepassing is”.

17 Bijgevolg gaat het bij de in artikel 25, lid 2, van verordening nr. 1346/2000 bedoelde beslissingen niet om beslissingen die binnen de werkingssfeer van deze verordening vallen. Voorts is het niet uitgesloten dat een aantal van die beslissingen noch binnen de werkingssfeer van verordening nr. 1346/2000, noch binnen die van verordening nr. 44/2001 valt. In dit verband volgt uit de bewoordingen van artikel 25, lid 2, dat de toepassing van verordening nr. 44/2001 op een beslissing in de zin van die bepaling afhankelijk is van de voorwaarde dat die beslissing binnen de werkingssfeer van laatstgenoemde verordening valt.

18 Wanneer de beslissing in kwestie geen betrekking heeft op burgerlijke of handelszaken, of wanneer een in artikel 1 van verordening nr. 44/2001 bedoelde uitsluiting van de werkingssfeer ervan geldt, kan deze verordening dus niet worden toegepast.

19 Bijgevolg moet de met de tenuitvoerlegging belaste rechter, alvorens te concluderen tot erkenning, overeenkomstig het bepaalde in verordening nr. 44/2001, van een beslissing die niet binnen de werkingssfeer van verordening nr. 1346/2000 valt, nagaan of de betrokken beslissing binnen de werkingssfeer van eerstgenoemde verordening valt.

20 Derhalve moet op de eerste vraag worden geantwoord dat artikel 25, lid 2, van verordening nr. 1346/2000 aldus moet worden uitgelegd dat de woorden „voor zover dat verdrag van toepassing is” inhouden dat alvorens de erkennings- en tenuitvoerleggingsregeling van verordening nr. 44/2001 van toepassing kan worden geacht op andere dan de in artikel 25, lid 1, van verordening nr. 1346/2000 bedoelde beslissingen, moet worden nagegaan of die beslissingen niet buiten de materiële werkingssfeer van verordening nr. 44/2001 vallen.

Beantwoording van de tweede en de derde vraag

21 Met zijn tweede en zijn derde vraag, die samen moeten worden onderzocht, wenst de verwijzende rechter in wezen te vernemen of de omstandigheid dat tegen een koper een insolventieprocedure wordt geopend, en het goed waarop het eigendomsvoorbehoud rust, zich bevindt in de lidstaat waar die procedure is geopend, tot gevolg heeft dat de op dat eigendomsvoorbehoud gebaseerde vordering van de verkoper tegen die koper buiten de werkingssfeer van verordening nr. 44/2001 valt.

22 Ter beantwoording van deze vragen zij verwezen naar de considerans van verordening nr. 44/2001. Volgens punt 2 van deze considerans bemoeilijken sommige verschillen in de nationale regels inzake de rechterlijke bevoegdheid en de erkenning van beslissingen de goede werking van de interne markt. In punt 7 ervan heet het dat het van belang is dat alle belangrijke burgerlijke en handelszaken onder de werkingssfeer van deze verordening worden gebracht. In punt 15 ervan wordt benadrukt dat met het oog op een harmonische rechtsbedeling in de Gemeenschap moet worden voorkomen dat in twee lidstaten onverenigbare beslissingen worden gegeven.

23 Uit deze punten van de considerans blijkt dat de gemeenschapswetgever heeft willen kiezen voor een ruime opvatting van het begrip „burgerlijke en handelszaken” in artikel 1, lid 1, van verordening nr. 44/2001, en, bijgevolg, voor een ruime werkingssfeer van deze verordening.

24 Een dergelijke uitlegging wordt ook geschraagd door punt 6, eerste zin, van de considerans van verordening nr. 1346/2000, waarin het heet dat deze verordening op grond van het proportionaliteitsbeginsel alleen voorschriften mag behelzen tot regeling van de rechterlijke bevoegdheid inzake de opening van een insolventieprocedure en de beslissingen die rechtstreeks uit een insolventieprocedure voortvloeien en daarmee nauw samenhangen.

25 Bijgevolg mag de werkingssfeer van laatstgenoemde verordening niet ruim worden uitgelegd.

26 Dit gezegd zijnde, zij eraan herinnerd dat het Hof in het kader van zijn rechtspraak over het Executieverdrag heeft geoordeeld dat een vordering verband houdt met een faillissementsprocedure, wanneer zij rechtstreeks uit het faillissement voortvloeit en geheel binnen het kader van een faillissement of surseance van betaling past (zie arrest van 22 februari 1979, Gourdain, 133/78, Jurispr. blz. 733, punt 4). Een vordering met die kenmerken valt bijgevolg niet binnen de werkingssfeer van voormeld verdrag (zie arrest van 12 februari 2009, Seagon, C-339/07, nog niet gepubliceerd in de Jurisprudentie, punt 19).

27 Voor zover verordening nr. 44/2001 in de betrekkingen tussen de lidstaten in de plaats is getreden van het Executieverdrag, geldt de door het Hof verstrekte uitlegging met betrekking tot de bepalingen van dit verdrag ook voor de bepalingen van die verordening, wanneer de bepalingen van het Executieverdrag en die van verordening nr. 44/2001 als gelijkwaardig kunnen worden aangemerkt. Bovendien volgt uit punt 19 van de considerans van verordening nr. 44/2001 dat de continuïteit in de uitlegging tussen het Executieverdrag en deze verordening moet worden gewaarborgd (arrest van 23 april 2009, Draka NK Cables e.a., C-167/08, nog niet gepubliceerd in de Jurisprudentie, punt 20).

28 In het door verordening nr. 44/2001 ingevoerde stelsel neemt artikel 1, lid 2, sub b, ervan dezelfde plaats in en vervult het dezelfde functie als artikel 1, tweede alinea, punt 2, van het Executieverdrag. Bovendien zijn deze twee bepalingen in identieke bewoordingen geformuleerd (arrest van 2 juli 2009, SCT Industri, C-111/08, nog niet gepubliceerd in de Jurisprudentie, punt 23).

29 Gelet op het voorgaande, is het dus de intensiteit van het verband – in de zin van de rechtspraak voortvloeiend uit het reeds aangehaalde arrest Gourdain – tussen een rechtsovereenkomst als die aan de orde in het hoofdgeding en de insolventieprocedure die beslissend is om uit te maken of de in artikel 1, lid 2, sub b, van verordening nr. 44/2001 geformuleerde uitsluiting van toepassing is.

30 Vastgesteld zij evenwel dat in een situatie als die in het hoofdgeding dat verband noch voldoende rechtstreeks noch voldoende nauw blijkt om de toepassing van verordening nr. 44/2001 te kunnen uitsluiten.

31 Uit de verwijzingsbeslissing blijkt namelijk dat German Graphics, verzoekster in de bij het Landgericht Braunschweig geopende procedure, heeft verzocht om teruggave van de goederen waarvan zij eigenaar is, en dat die rechter enkel duidelijkheid moest scheppen over de eigendom van een aantal machines dat zich bij Holland Binding in Nederland bevindt. Het antwoord op deze rechtsvraag staat los van de opening van een insolventieprocedure. De door German Graphics ingestelde vordering beoogde enkel de toepassing te waarborgen van het eigendomsvoorbehoud te haren gunste.

32 Met andere woorden, de vordering betreffende dat eigendomsvoorbehoud is een autonome vordering, die haar grondslag niet in het recht inzake insolventieprocedures vindt en de opening van dit soort procedure en het optreden van een curator niet verlangt.

33 In die omstandigheden blijkt het enkele feit dat de curator partij is bij het geding, niet toereikend om de bij het Landgericht Braunschweig geopende procedure te kwalificeren als

rechtstreeks uit het faillissement voortvloeiend en geheel binnen het kader van een faillissement passend.

34 Derhalve zij vastgesteld dat een vordering als die welke German Graphics bij het Landgericht Braunschweig heeft ingesteld, niet buiten de werkingssfeer van verordening nr. 44/2001 valt.

35 De verwijzende rechter vraagt zich evenwel af of artikel 7, lid 1, van verordening nr. 1346/2000 van invloed kan zijn op de kwalificatie van vorderingen die verband houden met een insolventieprocedure. In deze bepaling wordt echter alleen gepreciseerd dat „[d]e opening van een insolventieprocedure tegen de koper van een goed [...] de op een eigendomsvoorbehoud berustende rechten van de verkoper onverlet [laat] wanneer dat goed zich op het tijdstip waarop de procedure wordt geopend, bevindt op het grondgebied van een andere lidstaat dan de lidstaat waar de procedure is geopend”. Met andere woorden, deze bepaling vormt slechts een materieelrechtelijke bepaling die de verkoper bescherming wil bieden met betrekking tot goederen die zich bevinden buiten de lidstaat waar de insolventieprocedure wordt geopend.

36 Verder is genoemd artikel 7, lid 1, in het hoofdgeding niet van toepassing, aangezien de goederen van German Graphics zich ten tijde van de opening van de insolventieprocedure in Nederland bevonden, dat wil zeggen op het grondgebied van de lidstaat waar die procedure is geopend.

37 Met betrekking tot de mogelijke weerslag van artikel 4, lid 2, sub b, van verordening nr. 1346/2000 op het antwoord van het Hof inzake de kwalificatie van de vordering in het hoofdgeding zij vastgesteld dat die bepaling slechts een bepaling is ter voorkoming van wetsconflicten, doordat daarin wordt voorgeschreven dat het recht van de staat waar de insolventieprocedure wordt geopend van toepassing is ter bepaling „welk deel van het vermogen van de schuldenaar tot de boedel behoort en of de na de opening van de insolventieprocedure verkregen goederen tot deze boedel behoren”. Deze bepaling heeft geen weerslag op de werkingssfeer van verordening nr. 44/2001.

38 Gelet op het voorgaande, moet op de tweede en de derde vraag worden geantwoord dat de uitzondering bedoeld in artikel 1, lid 2, sub b, van verordening nr. 44/2001 juncto artikel 7, lid 1, van verordening nr. 1346/2000, gelet op het bepaalde in artikel 4, lid 2, sub b, van laatstgenoemde verordening, aldus moet worden uitgelegd dat zij niet geldt voor een op een eigendomsvoorbehoud gegronde vordering van een verkoper tegen een koper in staat van faillissement, wanneer het goed waarop dat eigendomsvoorbehoud rust, zich op het tijdstip waarop tegen die koper een insolventieprocedure wordt geopend, bevindt in de lidstaat waar die procedure is geopend.

Kosten

39 Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen. De door anderen wegens indiening van hun opmerkingen bij het Hof gemaakte kosten komen niet voor vergoeding in aanmerking.

Het Hof van Justitie (Eerste kamer) verklaart voor recht:

1) Artikel 25, lid 2, van verordening (EG) nr. 1346/2000 van de Raad van 29 mei 2000 betreffende insolventieprocedures, moet aldus worden uitgelegd dat de woorden „voor zover dat verdrag van toepassing is” inhouden dat alvorens de erkennings- en tenuitvoerleggingsregeling van verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, van toepassing kan worden geacht op andere dan de in artikel 25, lid 1, van verordening nr. 1346/2000

bedoelde beslissingen, moet worden nagegaan of die beslissingen niet buiten de materiële werkingssfeer van verordening nr. 44/2001 vallen.

2) De uitzondering bedoeld in artikel 1, lid 2, sub b, van verordening nr. 44/2001 juncto artikel 7, lid 1, van verordening nr. 1346/2000 moet, gelet op het bepaalde in artikel 4, lid 2, sub b, van laatstgenoemde verordening, aldus worden uitgelegd dat zij niet geldt voor een op een eigendomsvoorbehoud gegronde vordering van een verkoper tegen een koper in staat van faillissement, wanneer het goed waarop dat eigendomsvoorbehoud rust, zich op het tijdstip waarop tegen die koper een insolventieprocedure wordt geopend, bevindt in de lidstaat waar die procedure is geopend.

ondertekeningen

Cour de cassation, arrêt du 12 octobre 2009

Compétence internationale – Forum executionis contractus – Règlement Bruxelles I – L'article 5, paragraphe 1 – La notion de fourniture de services

Internationale bevoegdheid – Forum executionis contractus – Brussel I Verordening – Artikel 5, lid 1 – Begrip dienstenovereenkomst

N° C.08.0559.F

ARRÊT

GT MANAGEMENT, société privée à responsabilité limitée dont le siège social est établi à Fexhe-Slins, rue Neuve, 26,

demanderesse en cassation,

représentée par Maître John Kirkpatrick, avocat à la Cour de cassation, dont le cabinet est établi à Bruxelles, boulevard de l'Empereur, 3, où il est fait élection de domicile,

contre

POLYCAR, société de droit italien dont le siège est établi à Rome (Italie), via Tolmino, 31, ayant fait élection de domicile en l'étude de l'huissier de justice Alain Bordet, établie à Liège (Angleur), quai des Ardennes, 118-119,

défenderesse en cassation.

I. La procédure devant la Cour

Le pourvoi en cassation est dirigé contre l'arrêt rendu le 17 mars 2008 par la cour d'appel de Liège.

Par ordonnance du 18 septembre 2009, le premier président a renvoyé la cause devant la troisième chambre.

Le conseiller Alain Simon a fait rapport.

L'avocat général Jean-Marie Genicot a conclu.

II. Le moyen de cassation

La demanderesse présente un moyen libellé dans les termes suivants :

Disposition légale violée

Article 5-1 du règlement (CE) n° 44/2001 du Conseil du 22 décembre 2000 concernant la compétence judiciaire, la reconnaissance et l'exécution des décisions en matière civile et commerciale

Décisions et motifs critiqués

Après avoir constaté que la demanderesse a cité la défenderesse, dont le siège est en Italie, devant le tribunal de commerce de Liège en paiement d'une facture relative à la location annuelle, par la défenderesse, de six sièges dans la loge n° 24 du stade de football du Standard de Liège, l'arrêt décide que cette demande « doit être portée devant les tribunaux italiens, les tribunaux belges ne pouvant que décliner leur juridiction pour en connaître ».

L'arrêt fonde cette décision sur les motifs suivants :

« 1. Il convient de déterminer le lieu d'exécution de l'obligation qui sert de base à la demande, en application de l'article 5-1.

S'agissant, aux termes de la facture litigieuse, d'une location de sièges dans une loge d'un stade de football et [la demanderesse] n'alléguant pas la moindre fourniture de services y relatifs, il convient de qualifier le contrat discuté de fourniture d'objets corporels relevant de l'article 5-1, a).

2. [La demanderesse] recherche la condamnation de [la défenderesse] à lui payer une facture : l'obligation qui sert de base à la demande est donc une obligation de paiement.

Il faut à ce stade déterminer la loi applicable au contrat pour y rechercher si elle consacre le caractère quérable ou portable des dettes.

C'est la Convention de Rome du 19 juin 1980 sur la loi applicable aux obligations contractuelles, à laquelle tant la Belgique que l'Italie ont adhéré, qui donne la réponse à cette question en disposant en son article 4 qu'à défaut pour les parties d'avoir fait le choix de la loi applicable au contrat conformément aux dispositions de l'article 3, le contrat est régi par la loi du pays avec lequel il présente les liens les plus étroits (article 4-1). Dans la mesure où le contrat a pour objet un droit d'utilisation d'un immeuble, il est présumé que le contrat présente les liens les plus étroits avec le pays où est situé l'immeuble (article 4-3). Cette présomption n'est en l'espèce pas renversée (article 4-5).

Le stade de football dont les loges sont en cause se situe à Liège. La loi applicable au contrat est donc le droit belge.

La loi belge consacrant la quérabilité des dettes, le lieu d'exécution de l'obligation qui sert de base à la demande est donc l'Italie où [la défenderesse] a son siège social ».

Griefs

En vertu de l'article 5-1, a), du règlement (CE) n° 44/2001 du Conseil 22 décembre 2000, une personne domiciliée sur le territoire d'un Etat membre peut être atraite, en matière contractuelle, dans un autre Etat membre devant le tribunal du lieu où l'obligation qui sert de base à la demande a été ou doit être exécutée.

Toutefois, cette règle ne s'applique que si l'article 5-1, b), n'est pas applicable [article 5-1, c)].

Suivant l'article 5-1, b), deuxième tiret, le lieu d'exécution de l'obligation qui sert de base à la demande est, lorsque le litige porte sur l'exécution d'un contrat de fourniture de services, le lieu de l'Etat membre où, en vertu de ce contrat, les services ont été ou auraient dû être fournis.

La notion de fourniture de services, au sens de cette dernière disposition, doit être entendue

largement et de manière autonome. Elle vise toute obligation pour une personne d'accomplir un acte, positif ou négatif, utile à une autre. Cette notion comprend notamment la mise à disposition d'une chose contre rémunération, sans qu'il soit nécessaire de distinguer selon que le propriétaire de la chose a promis un service particulier ou se contente de mettre celle-ci à la disposition de son cocontractant.

La location de sièges dans une loge d'un stade de football constitue dès lors une fourniture de services au sens de l'article 5-1, b), deuxième tiret, du règlement précité, même si ce contrat se limite à la mise à disposition de sièges sans qu'aucun autre service particulier ne soit fourni.

Cette convention ne peut pas constituer une fourniture d'objets mobiliers corporels au sens de l'article 5-1, a), du règlement précité, car elle n'implique aucun transfert de propriété mais consiste dans une prestation consistant à faire jouir une personne d'une chose.

En l'espèce, l'arrêt constate que la facture dont le paiement est poursuivi par la demanderesse concerne la location par la défenderesse d'une loge dans le stade du Standard de Liège.

Il s'ensuit qu'en vertu de l'article 5-1, b), deuxième tiret, du règlement (CE) n° 44/2001 du Conseil du 22 décembre 2000, le lieu d'exécution de l'obligation qui sert de la base à la demande de la demanderesse est l'arrondissement judiciaire de Liège où est situé ce stade et que, partant, la défenderesse pouvait être atraite devant le tribunal de commerce de Liège.

L'arrêt ne justifie dès lors pas légalement sa décision de décliner la juridiction des cours et tribunaux belges au profit des tribunaux italiens au motif que la location de sièges dans une loge de football, non accompagnée d'une fourniture de services y relatifs, constitue une fourniture d'objets mobiliers corporels relevant de l'article 5-1, a), du règlement précité et que l'obligation qui sert de base à la demande est, en vertu de cette disposition, l'obligation de payer la facture de la demanderesse laquelle doit, selon le droit belge qui lui est applicable, être exécutée en Italie.

III. La décision de la Cour

L'article 5, 1), a), du règlement CE n° 44/2001 du Conseil du 22 décembre 2000 concernant la compétence judiciaire, la reconnaissance et l'exécution des décisions en matière civile et commerciale dispose qu'une personne domiciliée sur le territoire d'un Etat membre peut être atraite, dans un autre Etat membre, en matière contractuelle, devant le tribunal du lieu où l'obligation qui sert de base à la demande a été ou doit être exécutée.

En vertu de l'article 5, 1), b), de ce règlement, aux fins de l'application de cette disposition, et sauf convention contraire, le lieu d'exécution de l'obligation qui sert de base à la demande est, pour la vente de marchandises, le lieu d'un Etat membre où, en vertu du contrat, les marchandises ont été ou auraient été livrées et, pour la fourniture de services, le lieu d'un Etat membre où, en vertu du contrat, les services ont été ou auraient dû être fournis.

L'article 5, 1), c), du même règlement ajoute que le point a) s'applique si le point b) ne s'applique pas.

L'activité qui consiste en la location de sièges dans une loge d'un stade de football constitue une fourniture de services au sens de l'article 5, 1), b), du règlement n° 44/2001 précité.

L'arrêt, qui, pour décliner la juridiction des cours et tribunaux belges, considère que, « s'agissant, aux termes de la facture litigieuse, d'une location de sièges dans une loge d'un stade de football et [la demanderesse] n'alléguant pas la moindre fourniture de services y relatifs, il convient de

qualifier le contrat discuté de fourniture d'objets corporels relevant de l'article 5, 1), a) », viole l'article 5, 1), a), b) et c), du règlement CE n° 44/2001 du Conseil du 22 décembre 2000 précité.

Le moyen est fondé.

Par ces motifs,

La Cour

Casse l'arrêt attaqué;

Ordonne que mention du présent arrêt sera faite en marge de l'arrêt cassé;

Réserve les dépens pour qu'il soit statué sur ceux-ci par le juge du fond;

Renvoie la cause devant la cour d'appel de Mons.

Ainsi jugé par la Cour de cassation, troisième chambre, à Bruxelles, où siégeaient le président Christian Storck, le président de section Paul Mathieu, les conseillers Christine Matray, Martine Regout et Alain Simon, et prononcé en audience publique du douze octobre deux mille neuf par le président Christian Storck, en présence de l'avocat général Jean-Marie Genicot, avec l'assistance du greffier Marie-Jeanne Massart.

Hof van Cassatie, arrest van 19 juni 2009

*Imprevisie – CISG – Artikel 79 – Bevrijdende omstandigheden – Leemte –
Artikel 7 – Unidroit Principles of International Commercial Contracts – Plicht
tot heronderhandeling*

*Imprévision – CVIM – L'article 79 – Des circonstances exonératoires – Lacune
– L'article 7 – Principes d'Unidroit relatifs aux contrats du commerce
international – Obligation de renégociation*

Nr. C.07.0289.N

ARREST

SCAFOM INTERNATIONAL BV, vennootschap naar Nederlands recht, met zetel te 6021 PZ Budel (Nederland), Industriezone, De Kempen 5,

eiseres,

vertegenwoordigd door mr. Huguette Geinger, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 1000 Brussel, Quatre Brasstraat 6, waar de eiseres woonplaats kiest,

tegen

LORRAINE TUBES S.A.S., vennootschap naar Frans recht, met zetel te F-54720 Lexy (Frankrijk), route de Rebon,

verweerster,

vertegenwoordigd door mr. Johan Verbist, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 1000 Brussel, Brederodestraat 13, waar de verweerster woonplaats kiest.

I. RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

Het cassatieberoep is gericht tegen de arresten, op 29 juni 2006 en 15 februari 2007 gewezen door het Hof van Beroep te Antwerpen.

Raadsheer Beatrijs Deconinck heeft verslag uitgebracht.

Advocaat-generaal Christian Vandewal heeft geconcludeerd.

II. FEITEN

Uit de bestreden arresten blijkt het volgende:

- de eiseres sloot met de SA Exma, rechtsvoorganger van de verweerster (verkoper), een aantal koopovereenkomsten betreffende de levering van stalen buizen.

- nadat deze overeenkomsten waren gesloten, is de prijs van het staal onvoorzienbaar gestegen met 70 pct.
- in de overeenkomsten was geen clause van prijsaanpassing bedongen.

III. CASSATIEMIDDEL

De eiseres voert in haar verzoekschrift een middel aan.

Geschonden wettelijke bepalingen

- de artikelen 4, 7.1 en 2, 23, 29.1, 53 tot en met 60, 71 en 79 van het Verdrag van 11 april 1980 inzake internationale koopovereenkomsten betreffende roerende zaken, gedaan te Wenen op 11 april 1980 en goedgekeurd bij wet van 4 september 1996.

Aangevochten beslissingen

Na in het bestreden tussenarrest van 29 juni 2006 reeds geoordeeld te hebben dat de eerste rechter de feitelijke situatie, waarin Exma was terechtgekomen en de gevolgen die zij daaraan wenst te geven, terecht had omschreven als een toepassing van de imprevisieleer en dat de CISG de toestand die omschreven werd met de imprevisieleer niet regelt, doch onterecht de toepassing van een prijsherziening op grond van de zogenaamde imprevisieleer had uitgesloten op grond van de loutere vaststelling dat dit niet geregeld is in het CISG en zonder te onderzoeken welk recht toepasselijk was krachtens de regels van internationaal privaatrecht en of dit toepasselijke recht de prijsherziening uitsloot, waarop het de debatten heropent teneinde partijen toe te laten standpunt in te nemen over het ter zake toepasselijke recht, beslist het hof van beroep bij het bestreden eindarrest van 15 februari 2007 dat er toepassing moest worden gemaakt van het Franse recht, dat de imprevisieleer als autonome bron niet kent, doch wel een beroep op de goede trouw toelaat om opnieuw te onderhandelen en verklaart daarop eiseres' hoger beroep ongegrond en verweersters incidenteel beroep deels gegrond, wijzigt binnen de perken van het hoger beroep het bestreden vonnis, verklaart de vorderingen van de eiseres ongegrond, verklaart eveneens binnen de perken van de be-roepen de tegenvordering van de verweester gegrond en veroordeelt de eiseres tot betaling van 450.000 euro, te vermeerderen met de verwijlrenten aan de wettelijke rentevoet vanaf 11 oktober 2004 en tot de gerechtelijke intresten, en bevestigt het bestreden vonnis in zoverre de eiseres werd veroordeeld tot betaling van 912,46 euro, te vermeerderen met de gerechtelijke intresten vanaf 11 oktober 2004.

Voornoemd tussenarrest was meer bepaald op volgende overwegingen gestoeld:

"6. De eerste rechter heeft terecht de feitelijke situatie waarin (de verweester) ingevolge de prijsstijgingen is terecht gekomen en de gevolgen die zij daaraan wenst te geven (eis tot aanpassing van de overeengekomen prijzen) omschreven als een toepassing van de imprevisieleer. Het hof (van beroep) treedt de motieven van de eerste rechter ook met betrekking tot deze beoordeling bij.

7. De eerste rechter heeft terecht vastgesteld dat het CISG de toestand die omschreven wordt met de imprevisieleer niet regelt.

8. Krachtens artikel 7.2 van CISG moeten vragen betreffende onderwerpen die niet uitdrukkelijk beslist worden door de bepalingen van het verdrag worden opgelost aan de hand van de algemene beginselen waarop het verdrag berust of bij ontstentenis van zodanige beginselen, in overeenstemming met het krachtens de regels van internationaal privaatrecht toepasselijke recht.

9. De eerste rechter heeft niet vastgesteld dat één van de algemene beginselen waarop het CISG rust de uitsluiting van de imprevisieer impliceert.

Uit de motieven die hij gebruikt om de toepassing van artikel 79 van het verdrag uit te sluiten in huidig geval kan het bestaan van dergelijk beginsel niet worden afgeleid.

Geen der bepalingen van het CISG lijkt de mogelijkheid voor één van de partijen om zich op de imprevisieer te beroepen uit te sluiten. Integendeel merkt de eerste rechter terecht op dat de contractspartijen geheel in overeenstemming met het verdrag de mogelijkheid hadden kunnen bedingen tot prijsaanpassingen in overeenstemming met de evolutie van de marktprijzen betreffende de grondstoffen waarvan de verkochte goederen (te dezen stalen buizen bestemd voor stellingenbouw) gemaakt werden. Dergelijk beding strijdt niet met de bepalingen van het verdrag of met de beginselen waarop dit steunt.

De uitdrukkelijke regeling in het verdrag van bevrijdende situaties van overmacht houdt niet in dat het verdrag de mogelijkheid van prijssherziening omwille van onvoorziene veranderde marktsituaties uitsluit. Situaties van overmacht verschillen immers essentieel van situaties van onvoorziene gewijzigde marktomstandigheden zodat uit de uitdrukkelijke regeling in het verdrag van de overmacht niet kan afgeleid worden dat het verdrag de mogelijkheid tot prijssherziening op grond van de imprevisieer uitsluit als strijdig met de beginselen waarop het verdrag rust.

De eerste rechter heeft dan ook onterecht de toepassing van een prijssherziening op grond van de zogenaamde imprevisieer uitgesloten op grond van de loutere vaststelling dat dit niet geregeld is in het CISG en zonder te onderzoeken welk recht toepasselijk was krachtens de regels van internationaal privaatrecht en of dit toepasselijke recht de prijssherziening uitsloot.

Weliswaar verwijst de eerste rechter op p. 11 van het vonnis naar het Belgische recht inzake de imprevisieer maar vermeldt uitdrukkelijk dat dit slechts gebeurt 'ter vergelijking en illustratie'.

10. Partijen hebben slechts zijdelings verwezen naar nationaal recht en dit uitsluitend met betrekking tot de toepasselijkheid van de algemene verkoopvoorwaarden.

Over de toepasselijkheid van nationaal recht overeenkomstig artikel 7.2, CISG met betrekking tot de mogelijkheid van prijssherziening in het kader van de zogenaamde imprevisieer hebben partijen geen conclusies genomen.

De bepaling van het toepasselijke recht (Frans/Belgisch dan wel Nederlands recht) is wellicht niet onbelangrijk in het kader van de oplossing van dit geschil.

De debatten worden dan ook heropend om partijen toe te laten desbetreffend standpunt in te nemen".

De eerste rechter overwoog onder meer:

"Vaak wordt de uitvoering van een overeenkomst tengevolge van bepaalde omstandigheden enorm bemoeilijkt, zonder dat er sprake kan zijn van overmacht die de uitvoering onmogelijk maakt. De vraag rijst dan naar de mogelijkheid voor de partijen of de rechter om die overeenkomst te wijzigen (imprevisieer). Deze materie wordt niet uitdrukkelijk geregeld in artikel 79 CISG, noch in een andere bepaling van het CISG. Tallon is van oordeel dat de uniforme toepassing van artikel 79 CISG onverenigbaar is met een toepassing in een verdragstaat van de leer van de gewijzigde omstandigheden. (M. Claeys, De bijzondere rechtsmiddelen van partijen, in: H. Van Houtte, J. Erauw, P. Wautelet, ed., Het Weens Koopverdrag, Intersentia, 1997, blz. 264, nr. 7.100)".

Het eindarrest is gestoeld op volgende overwegingen :

Na eraan herinnerd te hebben dat in het tussenarrest het hof heeft "2) vastgesteld dat het toepasselijke koopverdrag CISG geen regels bevatte met betrekking tot de prijsherziening voor onvoorziene abnormale situaties tijdens de uitvoering van de overeenkomst, 3) geoordeeld dat de eventuele prijsherziening niet strijdig is met de beginselen waarop het verdrag steunt, 4) beslist dat het geschil overeenkomstig artikel 7.2 CISG moest worden opgelost aan de hand van de bepalingen van het krachtens de regels van internationaal privaatrecht toepasselijke recht, 5) de debatten heropend om partijen toe te laten standpunt in te nemen nopens dit toepasselijke recht" en beslist dat ter zake het Franse recht van toepassing was, vervolgt het hof van beroep dat:

"7. (De verweerster) erkent in conclusies dat in het Franse privaatrecht de imprevisieer als autonome bron tot aanpassing van contractuele afspraken niet bestaat.

Zij beroept er zich wel op dat naar geldend Frans recht de contractspartijen in het kader van de uitvoering te goeder trouw van de overeenkomst (artikel 1134 C.C.) gehouden zijn tot hernegotiatie van de contractvoorwaarden ingeval zich onvoorziebare veranderde economische omstandigheden voordoen die ertoe leiden dat de verdere uitvoering van de overeenkomst aan de geldende contractvoorwaarden niet langer verantwoord is.

8. (De verweerster) verwijst naar de briefwisseling die tussen partijen gevoerd werd aangaande de gestegen staalprijzen en haar verzoek tot aanpassing van de prijs en de in dit kader door haar gedane voorstellen. Volgens (de verweerster) heeft (de eiseres) een contractuele fout begaan door deze voorstellen af te wijzen en de verdere uitvoering van de overeenkomsten te eisen aan de contractueel bepaalde prijs.

Zij vordert betaling van de door haar voorgestelde prijs als vergoeding voor de door deze contractuele fout veroorzaakte schade.

9.(De eiseres) ontkent enige contractuele fout te hebben begaan en verwijst naar 1) de vergadering die tussen de partijen plaats had op 24 maart 2004 en 2) het feit dat een deel van de te leveren producten zich reeds in stock bevonden.

10. De omstandigheid dat (de verweerster) reeds een deel van de te leveren goederen had aangekocht en in voorraad had op het ogenblik dat de prijsstijging zich ten volle manifesteerde, kan slechts ten dele door (de eiseres) worden ingeroepen als verantwoording van de weigering tot prijsherziening. De economische realiteit en goed handelaarschap vereisen immers dat rekening wordt gehouden met de geldende marktprijzen aangezien het aan deze prijzen is dat de handelaar zijn voorraad zal moeten aanvullen. De betaalde inkoopprijs is slechts één factor voor de bepaling van de verkoopprijs.

11. Uit de overgelegde stukken blijkt dat vanaf 18 maart 2004 (de verweerster) (de eiseres) gewezen heeft op de plotse en onvoorziebare stijging van de staalprijzen 'waardoor zij gedwongen werd de prijzen te herzien'. Aan deze fax voegde zij de prijslijsten toe 'voor leveringen voor de periode van 1 tot 30 april 2004'.

In de volgende fax, daterend van 23 maart 2004, verwijst (de verweerster) naar een telefonisch onderhoud en geeft per bestelling de nieuwe prijs op. Zij vraagt het akkoord van (de eiseres) met de nieuwe prijzen en voegt eraan toe in ontkennend geval de bestelling in kwestie te zullen afboeken.

Vervolgens heeft er een vergadering plaats gehad tussen partijen waarnaar verwezen wordt in de brief van (de verweerster) dd. 25 maart 2004. Daarin worden nogmaals de onvoorziebare prijsstijgingen op de staalmarkt te berde gebracht en herhaalt (de verweerster) de noodzaak om tot prijsherziening over te gaan voor de leveringen in april 2004 volgens een bijgevoegde prijslijst.

12. Het staat vast dat geen akkoord tussen partijen werd bereikt om reden dat (de eiseres) elke prijsherziening heeft afgewezen. Dit wordt bevestigd in de brief van de raadsman van (de eiseres) dd. 29 maart 2004 waarin wordt aangemaand de overeenkomst uit te voeren zoals die werd afgesloten met de daaraan verbonden dreiging te zullen dagvaarden voor de kortgedingrechter ten einde de gedwongen uitvoering van de overeenkomst af te dwingen.

Deze kortgedingprocedure werd ook gevoerd.

(De verweerster) werd bij beschikking van 27 april 2004 veroordeeld tot verdere leveringen tegen betaling van de overeengekomen prijs en tegen consignatie van de helft van de gevraagde meerprijs.

13. Uit het voorwerp van de vordering van (de eiseres) volgt dat haar houding ten overstaan van de prijsherziening onveranderd is gebleven.

14. Volgens geldend Frans recht vereist de goede trouw waarmee overeenkomsten moeten worden uitgevoerd de verplichting in hoofde van de medecontractant tot heronderhandeling van de contractvoorwaarden in bepaalde gevallen.

Dit is onder meer het geval indien na de contractssluiting zich onvoorzienbare omstandigheden voordoen die een ernstig onevenwicht doen ontstaan tussen de wederzijdse verbintenissen dermate dat de verdere uitvoering van de overeenkomst voor één van de partijen buitengewoon nadelig wordt.

15. Volgens de niet weersproken toelichtingen van (de verweerster) waren de prijzen van HRC-staal tot 70 pct. gestegen in de periode na de contractssluiting. Deze onvoorzienbare prijsstijging voldoet om hogervermelde motieven aan de vereisten om de verplichting tot heronderhandeling van de contractvoorwaarden vast te stellen in hoofde van (de eiseres).

16. Volgens de evenmin weersproken toelichting van (de verweerster) bedroeg de voorgestelde prijsverhoging gemiddeld 47,99 pct.

Hoewel de hoger geciteerde brieven uitgaande van (de verweerster) formeel geen mogelijkheid tot onderhandeling voorzagen (er werd slechts de keuze gelaten tussen aanvaarding van de prijsherziening of de annulatie) blijkt dat een vergadering met betrekking tot de gestelde problematiek is gehouden in de kantoren van (de eiseres) op 24 maart 2004.

Uit het standvastig ingenomen standpunt van (de eiseres) zoals dat uit de stukken blijkt, volgt dat zij elke prijsherziening heeft uitgesloten (zij blijkt ook op geen enkel ogenblik een tegenvoorstel te hebben gedaan) en zij (de verweerster) zonder meer heeft willen houden aan de naleving van de bestaande contractuele bepalingen, onderstreept door een procedure in kort geding.

Dit maakt een inbreuk uit op de goede trouw waarmee de overeenkomsten moeten worden uigevoerd.

De contractuele fout in hoofde van (de eiseres) is derhalve bewezen.

17. Uit voorgaande motieven vloeit ook voort dat (de verweerster) niet foutief heeft gehandeld door te weigeren nog leveringen te doen zonder een redelijke aanpassing van de prijs. Zij heeft aan (de eiseres) de kans geboden tot hernegotiatie en het is slechts aan de fout van (de eiseres) te wijten dat (de verweerster) gestopt is met leveringen.

18. (De verweerster) werd verplicht verdere leveringen te doen volgens de modaliteiten vermeld in de beschikking in kort geding.

Zij had nochtans ondubbelzinnig te kennen gegeven dit niet meer te willen doen tenzij de prijs werd aangepast. Zij heeft een prijs voorgesteld tegen dewelke zij bereid was verder te leveren in de maand april 2004.

Rekening houdend met de concrete marktsituaties zoals die geschetst werden was het voorstel van (de verweerster) niet onredelijk en een ernstige basis voor heronderhandeling.

Zij bewijst zodoende schade te hebben geleden. Deze schade kan niet cijfermatig juist worden begroot ingevolge de onzekerheid aangaande het uiteindelijk resultaat van een heronderhandeling.

Rekening houdend met de hiervoor uiteen gezette feitelijke elementen wordt de schade in billijkheid geraamd op 450.000,00 euro buiten en boven de prijs die zij reeds ontving. Daartoe kan het reeds in uitvoering van de beschikking in kort geding geconsigneerde bedrag van 332.576,05 euro worden aangewend. Desgevallend dienen ook andere reeds betaalde bedragen in mindering te worden gebracht (waaraan (de verweerster) refereert).

19. Uit voormelde motieven volgt dat de vordering van (de eiseres) tot uitvoering van meerdere leveringen ongegrond is.

Het hoger beroep is om die redenen ongegrond.

20. Om dezelfde motieven is het incidenteel beroep deels gegrond.

De vordering tot betaling van een meerprijs is gegrond voor een bedrag van 450.000,00 euro. Vermits het gaat om een schadevergoeding zijn hierop de intresten verschuldigd aan de wettelijke rentevoet vanaf 11 oktober 2004, datum waarop alle bijkomende leveringen ingevolge uitvoering van de beschikking in kort geding gerealiseerd waren (syntheseconclusie (de verweerster) onder nr. 17) en de datum die (de verweerster) zelf vooropstelt.

21. Er is geen contractuele fout aangetoond in hoofde van (de verweerster) zodat de vorderingen van (de eiseres) en Orion tot het bekomen van schadevergoeding ongegrond zijn."

Grieven

Naar luid van artikel 4 van het Verdrag van 11 april 1980 inzake internationale koopovereenkomsten betreffende roerende zaken, gedaan te Wenen op 11 april 1980 en goedgekeurd bij wet van 4 september 1996, regelt dit verdrag uitdrukkelijk de totstandkoming van koopovereenkomsten en de rechten en verplichtingen van verkoper en koper die voortvloeien uit een zodanige overeenkomst.

In artikel 7.1 van dit verdrag wordt gepreciseerd dat bij de uitleg van dit verdrag rekening dient te worden gehouden met het internationale karakter ervan en met de noodzaak eenvormigheid in de toepassing ervan en naleving van de goede trouw in de internationale handel te bevorderen.

Artikel 7.2 stelt voorts dat vragen betreffende de door dit verdrag geregelde onderwerpen, die hierin niet uitdrukkelijk zijn beslist, worden opgelost aan de hand van de algemene beginselen waarop dit verdrag berust, of bij ontstentenis van zodanige beginselen, in overeenstemming met het krachtens de regels van internationaal privaatrecht toepasselijke recht.

Uit deze bepalingen volgt duidelijk dat het de betrachting van de auteurs van het verdrag van Wenen was om tot een eenvormige regeling te komen aangaande de totstandkoming van de door het verdrag geviseerde koopovereenkomsten en de rechten en verplichtingen van koper en verkoper, voortvloeiend

uit een dergelijke overeenkomst, hetgeen impliceert dat voorrang moet worden gegeven aan een uitlegging die deze eenvormigheid in de hand werkt.

Blijkens artikel 23 van het Verdrag van Wenen komt een overeenkomst tot stand op het tijdstip waarop een aanvaarding van een aanbod van kracht wordt in overeenstemming met het bepaalde in dit verdrag.

Vanaf voornoemd ogenblik is ieder der partijen gehouden tot uitvoering van hetgeen tussen hen werd overeengekomen, zonder dat de ene partij vermag aan de andere partij eenzijdig een wijziging van de contractvoorwaarden op te leggen. Dat volgt a contrario uit artikel 29.1 van het Weens Koopverdrag, dat uitdrukkelijk bepaalt dat een overeenkomst kan worden gewijzigd of beëindigd door de enkele wilsovereenstemming tussen de partijen en houdt de bevestiging in van de regel dat de overeenkomst partijen tot wet strekt.

Aldus volgt uit het verdrag dat de koper als verplichting heeft de betaling van de koopprijs (artikelen 53 tot en met 59 van het verdrag) en de in ontvangstneming van de zaken (artikelen 53 en 60).

Met betrekking tot de prijs wordt aldus in artikel 55 van het verdrag uitdrukkelijk bepaald dat wanneer de koop rechtsgeldig is gesloten zonder dat de overeenkomst uitdrukkelijk of stilzwijgend de prijs bepaalt of in de wijze van bepaling daarvan voorziet, de partijen geacht worden, tenzij het tegendeel blijkt, zich stilzwijgend te hebben gehouden aan de prijs die ten tijde van het sluiten van de overeenkomst voor zodanige onder vergelijkbare omstandigheden verkochte zaken gewoonlijk wordt bedongen in de betrokken branche.

Deze bepaling bevestigt dat de prijs deze is bepaald of geldend op het tijdstip van het sluiten van de overeenkomst. Er kan van de koper niet worden geëist om tot hernegotiatie van de prijs over te gaan, noch om een herziening van de prijs te aanvaarden.

Het verdrag bepaalt voorts de omstandigheden waarin een partij niet kan worden verweten aan haar verplichtingen te zijn tekortgekomen.

Aldus blijkt uit artikel 71.1 van het Weens Koopverdrag dat een partij de nakoming van haar verplichtingen enkel mag opschorten, indien na het sluiten van de overeenkomst blijkt dat de andere partij een wezenlijk deel van haar verplichtingen niet zal nakomen ten gevolge van:

- a) een ernstig tekortschieten van haar vermogen dat deel van haar verplichtingen na te komen of van haar kredietwaardigheid,
- b) haar gedrag bij de voorbereiding van de nakoming van de ingevolge de overeenkomst op haar rustende verplichtingen dan wel bij de nakoming.

Uit artikel 79.1 van het Weens Koopverdrag blijkt dat een partij niet aansprakelijk is voor een tekortkoming in de nakoming van een van haar verplichtingen indien zij aantoonbaar is dat de tekortkoming werd veroorzaakt door een verhindering die buiten haar macht lag en dat van haar redelijkerwijs niet kon worden verwacht dat zij bij het sluiten van de overeenkomst met die verhindering rekening zou hebben gehouden of dat zij deze of de gevolgen ervan zou hebben vermeden of te boven zou zijn gekomen.

In artikel 79.2 wordt voorts bepaald dat indien de tekortkoming van de partij te wijten is aan een tekortkoming van een derde die door haar is belast met de uitvoering van de gehele overeenkomst of een gedeelte hiervan, die partij slechts van haar aansprakelijkheid wordt bevrijd indien zij krachtens artikel 79.1 hiervan wordt bevrijd en de derde bevrijd zou zijn indien het bepaalde in dat lid op hem van toepassing zou zijn.

In artikel 79.3 wordt gepreciseerd dat de bevrijding slechts geldt voor het tijdvak gedurende hetwelk de vermindering bestaat.

A contrario volgt uit deze bepaling, die op restrictieve wijze de bevrijdingsgronden preciseert, dat andere gronden, zoals de imprevisieel of de weigering van de wederpartij om een wijziging van de oorspronkelijk overeengekomen contractvoorwaarden te aanvaarden omwille van gewijzigde omstandigheden, door het verdrag worden uitgesloten.

De eenvormige regeling, die blijktens artikel 7.1, door het verdrag werd nagestreefd, verzet er zich bovendien tegen dat hiervan bij wege van het nationale recht zou worden afgeweken.

Een partij zal derhalve slechts dan haar verbintenissen op niet foutieve wijze niet nakomen wanneer, hetzij de wederpartij zich zelf schuldig maakt aan de niet-nakoming van een wezenlijk deel van haar verplichtingen, zoals deze uit het verdrag volgen, hetzij zijzelf zich kan beroepen op een bevrijdingsgrond, zoals omschreven in artikel 79 van het verdrag.

Besluit

Waar het hof van beroep in het bestreden tussenarrest oordeelt dat geen der bepalingen van het Weens Koopverdrag de mogelijkheid voor één van de partijen om zich op de imprevisieel te beroepen lijkt uit te sluiten, met dien verstande dat ter zake bij toepassing van artikel 7.2 CISG toepassing dient te worden gemaakt van het nationale recht dat op de overeenkomst van toepassing is, en in het eindarrest stelt dat de eiseres bij toepassing van het Franse recht, dat te dezen van toepassing was op de overeenkomst, tot hernegotiatie van de contractvoorwaarden kon worden verplicht ingeval zich onvoorzienbare veranderde economische omstandigheden voordeden die ertoe leidden dat de verdere uitvoering van de overeenkomst aan de geldende contractvoorwaarden niet langer was verantwoord en aldus het nationale recht laat primeren op het verdrag, doet het hof van beroep uitspraak in miskening van artikel 7.1 van het Weens Koopverdrag, waaruit volgt dat bij de uitlegging van het verdrag de nadruk ligt op de eenvormigheid en derhalve op het internationale karakter van het verdrag, met dien verstande dat er slechts een beroep op het nationale recht kan worden gedaan betreffende vragen die niet uitdrukkelijk zijn geregeld bij het verdrag (schending van artikel 7.1 en 2, van het Verdrag van 11 april 1980 inzake internationale koopovereenkomsten betreffende roerende zaken, gedaan te Wenen op 11 april 1980 en goedgekeurd bij wet van 4 september 1996), miskent het de verbindende kracht van de koopovereenkomst die na de totstandkoming enkel nog met instemming van beide partijen kan worden gewijzigd (schending van artikelen 4, 7.1, 23, 29.1 en 55, van voornoemd verdrag), doet het uitspraak in miskening van de verplichtingen van de koper zoals die worden bepaald door het Weens Koopverdrag (schending van artikelen 4, 53 tot en met 60, van voornoemd verdrag) en vermocht het niet wettig te beslissen dat het verdrag zich niet verzet tegen de toepassing van de imprevisieel dan wel tegen een verplichting tot hernegotiatie van de eerder bedongen prijs, zijnde een verkapte toepassing van voornoemde imprevisieel, nu het hof van beroep de weigering om op het aanbod tot prijsherziening in te gaan zonder meer interpreteert als een contractuele fout in hoofde van de eiseres die de wederpartij machtigde haar eigen verplichtingen niet meer na te komen en haar recht gaf op een schadevergoeding die rekening hield met een aanpassing van de oorspronkelijk overeengekomen prijs (schending van artikelen 7.1, 71 en 79, van datzelfde verdrag), en kon derhalve niet wettig besluiten tot de toepasselijkheid terzake van het nationale recht (schending van artikel 7.2 van voornoemd verdrag). Ten slotte vermocht het hof van beroep op grond van de gedane vaststellingen, waaruit niet blijkt dat de eiseres aan een wezenlijk deel van haar verplichtingen zou zijn tekortgekomen, niet wettig beslissen dat de verweerster niet foutief had gehandeld door te weigeren nog leveringen te doen zonder een redelijke aanpassing van de prijs (schending van artikel 71.1 van voornoemd verdrag).

IV. BESLISSING VAN HET HOF

Beoordeling

1. Krachtens artikel 79, eerste lid, van het Verdrag der Verenigde Naties van 11 april 1980 inzake internationale koopovereenkomsten betreffende roerende zaken, opgemaakt te Wenen, is een partij niet aansprakelijk voor een tekortkoming in de nakoming van een van haar verplichtingen, indien zij aantoont dat de tekortkoming werd veroorzaakt door een verhindering die buiten haar macht lag en dat van haar redelijkerwijs niet kon worden verwacht dat zij bij het sluiten van de overeenkomst met die verhindering rekening zou hebben gehouden of dat zij deze of de gevolgen ervan zou hebben vermeden of te boven zou zijn gekomen.

Gewijzigde omstandigheden die niet redelijkerwijze voorzienbaar waren bij de contractssluiting en die onmiskenbaar van aard zijn om de last van de uitvoering van de overeenkomst op onevenredige wijze te verzwaren, kunnen, onder omstandigheden, een verhindering uitmaken in de zin van deze verdragsbepaling.

2. Artikel 7.1) bepaalt dat voor de uitleg van dit Verdrag rekening dient te worden gehouden met het internationale karakter ervan en met de noodzaak eenvormigheid in de toepassing ervan en naleving van de goede trouw in de internationale handel te bevorderen.

Artikel 7.2) bepaalt dat vragen betreffende de door dit Verdrag geregelde onderwerpen, die hierin niet uitdrukkelijk zijn beslist, worden opgelost aan de hand van de algemene beginselen waarop dit Verdrag berust, of bij ontstentenis van zodanige beginselen, in overeenstemming met het krachtens de regels van internationaal privaatrecht toepasselijke recht.

Voor een eenvormige invulling van de leemten moet aldus aansluiting worden gezocht bij de algemene beginselen die het recht van de internationale handel beheersen.

Krachtens deze beginselen, zoals onder meer neergelegd in de Unidroit Principles of International Commercial Contracts, is de contractpartij die een beroep doet op gewijzigde omstandigheden waardoor het contractuele evenwicht fundamenteel wordt verstoord, zoals bedoeld in randnummer 1, ook gerechtigd om de heronderhandeling van de overeenkomst te vorderen.

3. Het arrest stelt vast dat:

- de eiseres met de SA Exma, rechtsvoorganger van de verweerster, een aantal koopovereenkomsten sloot betreffende de levering van stalen buizen;
- de prijs van het staal na de contractssluiting onvoorzienbaar gestegen is met 70 pct;
- in de overeenkomsten geen clause van prijsaanpassing was bedongen.

De appelrechters oordelen dat deze onvoorzienne prijsstijgingen een ernstig onevenwicht deden ontstaan waardoor de verdere uitvoering van de overeenkomst aan onveranderde voorwaarden voor de verweerster buitengewoon nadelig is geworden.

4. Het arrest vermocht op grond van zijn vaststellingen, zonder schending van de in het middel aangewezen wetsbepalingen, te beslissen dat op de eiseres de verplichting rust tot de heronderhandeling van de contractvoorwaarden.

Het middel kan niet worden aangenomen.

Dictum

Het Hof,

Verwerpt het cassatieberoep.

Veroordeelt de eiseres in de kosten.

De kosten zijn begroot op de som van 833,65 euro jegens de eisende partij en op de som van 163,10 euro jegens de verwerende partij.

Dit arrest is gewezen te Brussel door het Hof van Cassatie, eerste kamer, samengesteld uit eerste voorzitter Ghislain Londers, als eerste voorzitter, afdelingsvoorzitter Robert Boes, en de raadsheren Eric Dirix, Beatrijs Deconinck en Alain Smetryns, en in openbare terechtzitting van 19 juni 2009 uitgesproken door eerste voorzitter Ghislain Londers, in aanwezigheid van advocaat-generaal met opdracht André Van Ingelgem, met bijstand van griffier Johan Pafenols.

ondertekeningen

Hof van Cassatie, arrest van 5 december 2008

*Internationale bevoegdheid – Forum executionis contractus – Brussel I
Verordening – Artikel 5, lid 1, sub b – Begrip leveringsplaats*

*Compétence internationale – Forum executionis contractus – Règlement
Bruxelles I – L'article 5, paragraphe 1, sous b) – La notion de lieu de livraison*

Nr. C.07.0175.N

ARREST

KANTERS, besloten vennootschap naar Nederlands recht, met zetel te 5469 PT Erp (Nederland),
Pastoor van Schijndelstraat 4,

eiseres,

vertegenwoordigd door mr. Huguette Geinger, advocaat bij het Hof van Cassatie, kantoor houdende te
1000 Brussel, Quatre Brasstraat 6, waar de eiseres woonplaats kiest,

tegen

ELEKTRO MAHIEU, besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid, met zetel te 8790
Waregem, Mannebeekstraat 35,

verweerster,

vertegenwoordigd door mr. Johan Verbist, advocaat bij het Hof van Cassatie, kantoor houdende te
1000 Brussel, Brederodestraat 13, waar de verweerster woonplaats kiest.

I. RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

Het cassatieberoep is gericht tegen een arrest, op 8 november 2006 gewezen door het Hof van Beroep
te Gent.

Voorzitter Ivan Verougstraete heeft verslag uitgebracht.

Advocaat-generaal Guy Dubrulle geconcludeerd.

II. CASSATIEMIDDEL

De eiseres voert in haar verzoekschrift een middel aan.

Geschonden wettelijke bepalingen

- *artikel 5.1.b van de Verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke*

- en handelszaken;
- de artikelen 807, 1042 en 1138, 2°, van het *Gerechtig Wetboek*;
  - artikel 6.1 van het *Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden*, ondertekend te Rome op 4 november 1950, goedgekeurd bij wet van 13 mei 1955;
  - het algemeen rechtsbeginsel, genoemd *beschikkingsbeginsel*, dat de rechter verbiedt ambtshalve uitspraak te doen over niet door de partijen opgeworpen betwistingen, zoals onder meer afgeleid uit de artikelen 807 en 1138, 2°, van het *Gerechtig Wetboek*;
  - het algemeen rechtsbeginsel dat de eerbiediging van het recht van verdediging voorschrijft.

Aangevochten beslissingen

Bij het bestreden arrest van 8 november 2006 bevestigt het Hof van Beroep te Gent het beroepen vonnis, waarbij de eiseres werd veroordeeld tot betaling aan de verweerster van de som van 14.647,79 euro, vermeerderd met de gerechtelijke rente aan de rentevoet van de conventionele intrest van 9,5 pct. per jaar op 11.743,84 euro vanaf de dagvaarding tot de algehele betaling, zij het deels op andere gronden en met dien verstande dat het bedrag waartoe zij veroordeeld werd, werd gebracht op 11.743,84 euro, vermeerderd met de verwijlrente aan de wettelijke rentevoet (thans 7 pct. per jaar) vanaf 14 juli 2002 tot 3 november 2003 en vanaf dan tot de betaling van de gerechtelijke rente aan dezelfde wettelijke rentevoet, wees het door de verweerster meer gevorderde evenals haar vordering wegens tergend en roekeloos hoger beroep af als ongegrond en veroordeelde haar tot de kosten van het hoger beroep, na onder meer te hebben overwogen:

“Volgens artikel 5.1.a) van de EEX-Verordening kan een persoon die woonplaats heeft op het grondgebied van een Lid-Staat, ten aanzien van verbintenissen uit overeenkomst, opgeroepen worden voor het gerecht van de plaats waar de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt, is uitgevoerd of moet uitgevoerd worden.

Artikel 5.1.b) van de EEX-Verordening bepaalt: ‘voor de toepassing van deze bepaling en tenzij anders is overeengekomen, is de plaats van de uitvoering van de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt: - voor de koop en verkoop van roerende lichamelijke zaken, de plaats in een Lid-Staat waar de zaken volgens de overeenkomst geleverd werden of geleverd hadden moeten worden (...)’.

Bij koopovereenkomsten dient bijgevolg niet de verbintenis geïdentificeerd te worden die aan de eis ten grondslag ligt. De plaats van de levering bepaalt voor welke rechtbank de zaak kan gebracht worden, ook wanneer de eis betrekking heeft op de betaling van de prijs die in ruil voor de levering dient betaald te worden.

In de overeenkomst tussen partijen, zoals zij blijkt uit de door hen ondertekende onderbevestiging, wordt niet bepaald op welke plaats de goederen dienden geleverd te worden. Het geschil heeft betrekking op een koop-verkoop van roerende zaken tussen een verkoper met zetel in België en een koper met zetel in Nederland. Het verdrag van 11 april 1980 houdende het recht voor de internationale koop-verkoop van roerende lichamelijke zaken (het Weens Koopverdrag) is zowel in Nederland als in België van toepassing op overeenkomsten inzake internationale koop-verkoop van roerende zaken. Het blijkt niet dat de partijen de toepassing van het Weens Koopverdrag uitgesloten hebben, terwijl er evenmin contractuele bedingen van toepassing zijn die voorrang hebben en/of afwijken van dit Verdrag.

Bij gebrek aan afwijkende overeenkomst bepaalt artikel 31 van het Weens Koopverdrag de plaats van levering van de goederen.

Volgens artikel 31, a), bestaat de verplichting tot aflevering van de goederen door de verkoper, indien de koopovereenkomst tevens het vervoer van de zaken omvat, uit het afgeven aan de eerste vervoerder

ter verzending aan de koper. Volgens de vermeldingen op de factuur van 14 juni 2002 was in het kader van de koopovereenkomst tevens het vervoer geregeld. De kastjes werden op 13 juni 2002 vervoerd door de bvba Rotrafic. Het blijkt niet dat deze de goederen op een andere plaats afhaalde dan op de zetel van Mahieu, zodat dit de plaats van levering was in de zin van artikel 31, a), van het Weens Koopverdrag. Ook indien de koopovereenkomst niet het vervoer van de zaken had omvat, zou de plaats van levering overeenkomstig artikel 31, b), (plaats waar de goederen werden vervaardigd) of 31, c), (plaats waar de verkoper zijn vestiging had tijdens het sluiten van de overeenkomst) van het Weens Koopverdrag in het voorliggende geval dezelfde zijn geweest.

De eerste rechter beschikte bijgevolg over rechtsmacht op grond van artikel 5.1.b) van de EEX-Verordening”.

Grieven

Eerste onderdeel

Indien het tot de taak van de rechter behoort om desnoods ambtshalve de door partijen aangevoerde rechtsgronden aan te vullen, vermag hij daarbij weliswaar geen betwistingen op te werpen die door partijen werden uitgesloten. Bovendien mag hij enkel steunen op feiten die hem door partijen op regelmatige wijze werden voorgelegd en dient hij daarbij het recht van verdediging te eerbiedigen.

Te dezen betwistte eiseres de internationale rechtsmacht van de Belgische rechter, zich daarbij onder meer beroepend op artikel 5.1.b van de EEX-Verordening nr. 44/2001 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, naar luid waarvan in geval van koop-verkoop de plaats van uitvoering van de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt de plaats waar de goederen conform de overeenkomst geleverd werden of geleverd hadden moeten worden betreft en er derhalve naar de plaats van levering moet worden gekeken om de bevoegde rechtbank of de bevoegde rechter te bepalen (zie onder meer de aanvullende beroepsconclusie betreffende de bevoegdheid, gedateerd op 12 mei 2006 en neergelegd op 15 mei 2006, pagina 4, en de aanvullende en hernemende beroepsconclusie betreffende de bevoegdheid, gedateerd op 27 juli 2006 en neergelegd op 28 juli 2006, pagina 4).

De eiseres vervolgde dat de goederen door de wederpartij in casu werden geleverd in Nederland, waarover evenmin betwisting bestaat, zodat het de Nederlandse rechtbanken zijn die kennis dienen te nemen van kwestieus geschil en de Belgische rechter onbevoegd is (zie diezelfde besluiten).

Door de verweerster werd op geen enkel ogenblik betwist dat de goederen inderdaad in Nederland moesten worden geleverd.

Zo betwistte de verweerster noch in de aanvullende conclusie, gedateerd op 28 juni 2006, die zij neerlegde in antwoord op eiseres' aanvullende beroepsconclusie betreffende de bevoegdheid, gedateerd op 12 mei 2006 en neergelegd op 15 mei 2006, noch in de aanvullende conclusie, gedateerd op 28 augustus 2006, die zij neerlegde in antwoord op eiseres' aanvullende en hernemende beroepsconclusie betreffende de bevoegdheid, gedateerd op 27 juli 2006 en neergelegd op 28 juli 2006, dat er geen betwisting omtrent de plaats van levering der goederen in Nederland bestond.

Zij beperkte er zich integendeel toe te stellen dat de Belgische rechter rechtsmacht bezat op grond van artikel 5.1.a van de EEX-Verordening, zijnde de rechter van de plaats waar de verbintenis tot betaling die aan haar vordering ten grondslag lag diende te worden uitgevoerd.

Evenmin betwistte zij in haar eerdere conclusies de aanvoering van eiseres in haar beroepsakte op pagina 2, voorlaatste alinea, en in haar beroepsconclusie, neergelegd op 24 juni 2005, pagina 2,

derde alinea, dat de goederen in Nederland werden geleverd.

Partijen waren het zodoende eens over de plaats van levering van de goederen in Nederland.

Uit een en ander volgt dat het hof van beroep, dat oordeelt dat de levering plaatsvond in België, daar waar de verweerster niet betwistte dat de levering, zoals door de eiseres aangevoerd, had plaatsgevonden in Nederland, uitspraak doet over een door partijen uitgesloten betwisting en derhalve de artikelen 807, 1042 en 1138, 2°, van het Gerechtelijk Wetboek evenals het algemeen rechtsbeginsel, genoemd beschikkingsbeginsel, dat de rechter verbiedt ambtshalve uitspraak te doen over niet door de partijen opgeworpen betwistingen, zoals afgeleid uit de artikelen 807 en 1138, 2°, van het Gerechtelijk Wetboek, schendt.

Tweede onderdeel

Indien het tot de taak van de rechter behoort om desnoods ambtshalve de door partijen aangevoerde rechtsgronden aan te vullen, vermag hij daarbij weliswaar geen betwistingen op te werpen die door partijen werden uitgesloten. Bovendien mag hij enkel steunen op feiten die hem door partijen op regelmatige wijze werden voorgelegd en dient hij daarbij het recht van verdediging te eerbiedigen.

Uit de in het eerste onderdeel aangehaalde besluiten blijkt dat geen der partijen concludeerde omtrent de toepasselijkheid van artikel 31 van het Weens Koopverdrag ter bepaling van de plaats van levering, waarvan sprake in artikel 5.1.b. van de EEX-Verordening.

Evenmin voerde een van hen voor de rechter aan dat er in de overeenkomst geen specifieke plaats van levering werd overeengekomen -partijen waren het integendeel erover eens dat de goederen in Nederland moesten worden geleverd - derwijze dat de plaats van levering overeenkomstig de criteria, vervat in artikel 31 van het Weens Koopverdrag, in België moest worden gesitueerd.

Evenmin kwamen de plaats van overhandiging van de goederen aan de vervoerder, - er werd zelfs niet geconcludeerd over de problematiek van het vervoer der goederen - , de plaats van vervaardiging van de goederen of de plaats van vestiging van de verkoper ten tijde van het sluiten van de overeenkomst ter sprake in de besluiten van partijen.

Waar het hof van beroep oordeelt dat de plaats van levering op grond van artikel 31 van het Weens Koopverdrag diende te worden bepaald bij gebrek aan afwijkende overeenkomst, waarop het besluit dat de levering in België had plaatsgevonden, zonder partijen in de gelegenheid te stellen hierover voorafgaandelijk verweer te voeren, heeft het hof van beroep uitspraak gedaan in miskennis van eiseres' recht van verdediging (schending van artikel 6.1 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend te Rome op 4 november 1950, goedgekeurd bij wet van 13 mei 1955, evenals van het algemeen rechtsbeginsel dat de eerbiediging van het recht van verdediging voorschrijft) en heeft het bovendien zijn beslissing ten dele gestoeld op elementen die hem niet door partijen werden voorgelegd, inzonderheid de afwezigheid van afwijkende overeenkomst betreffende de plaats van levering, de plaats van overhandiging van de goederen aan een vervoerder, de plaats van vervaardiging van de goederen of de plaats van vestiging van de verkoper ten tijde van het sluiten van de overeenkomst (schending van artikelen 807, 1042 en 1138, 2°, van het Gerechtelijk Wetboek evenals van het algemeen rechtsbeginsel, genoemd algemeen beschikkingsbeginsel, dat de rechter verbiedt uitspraak te doen over niet door de partijen opgeworpen betwistingen).

Derde onderdeel

Luidens artikel 5.1.a) van de EEX-Verordening nr. 44/2001 van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en

handelszaken, kan een persoon die woonplaats heeft op het grondgebied van een lidstaat in een andere lidstaat worden opgeroepen voor het gerecht van de plaats waar de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt, is uitgevoerd of moet worden uitgevoerd, ten aanzien van verbintenissen uit overeenkomst.

In afwijking van het eerste lid bepaalt artikel 5.1.b) van de EEX-Verordening dat voor de toepassing van deze bepaling en tenzij anders is overeengekomen, de plaats van uitvoering van de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt voor de koop en verkoop van roerende lichamelijke zaken de plaats is in een Lid-Staat waar de zaken volgens de overeenkomst geleverd worden of geleverd hadden moeten worden.

Het betreft hier een autonoom begrip, dat onafhankelijk van de conflictenrechtelijke regels dient te worden bepaald en waarbij de feiten en de economie van het contract doorslaggevend zijn. Waar de goederen werden geleverd is een zuiver feitelijk gegeven, los van iedere verbintenisrechtelijke betekenis.

De rechtsmacht wordt met andere woorden bepaald op grond van een zuiver feitelijk criterium en viseert de plaats waar de goederen worden geleverd, onder te verstaan de plaats van bestemming van de verkochte goederen, ongeacht welke partij het risico van het transport van de goederen naar die plaats moet dragen.

Besluit

Waar het hof van beroep oordeelt dat de plaats van levering dient te worden beoordeeld in het licht van de conflictenrechtelijke regels, met uitsluiting van de plaats waar de goederen de facto dienden te worden geleverd, verantwoordt het hof zijn beslissing niet naar recht (schending van artikel 5.1.b van de Verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken). Minstens verzoekt de eiseres het Hof, alvorens recht te doen over deze kritiek, bij toepassing van artikel 234 van het EG-Verdrag aan het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen volgende prejudiciële vraag voor te leggen: “Moet de uitdrukking ‘de plaats in een Lid-Staat waar de zaken volgens de overeenkomst geleverd worden of geleverd hadden moeten worden’, voorkomend in artikel 5.1.b van de Verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, naar luid waarvan voor de toepassing van deze bepaling en tenzij anders is overeengekomen, de plaats van uitvoering van de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt voor de koop en verkoop van roerende lichamelijke zaken de plaats is in een lidstaat waar de zaken volgens de overeenkomst geleverd worden of geleverd hadden moeten worden, worden opgevat als een autonoom begrip, dat wordt ingevuld op grond van de feiten en de economie van de overeenkomst, dan wel als een begrip dat op grond van de IPR-regels van de rechter voor wie de zaak aanhangig wordt gemaakt moet worden ingevuld?”.

III. BESLISSING VAN HET HOF

Beoordeling

Derde onderdeel

- 1) Artikel 5.1. a) van Verordening 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, bepaalt dat een persoon die woonplaats heeft op het grondgebied van een

Lid-Staat, ten aanzien van verbintenissen uit overeenkomst, wordt opgeroepen voor het gerecht van de plaats waar de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt, is uitgevoerd of moet worden uitgevoerd. Voor de toepassing van deze bepaling en tenzij anders is overeengekomen, bepaalt artikel 5.1.b), eerste streepje, van de verordening, dat de plaats van uitvoering van de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt voor de koop en verkoop van roerende lichamelijke zaken, de plaats is in een lidstaat waar de zaken volgens de overeenkomst geleverd werden of geleverd hadden moeten worden.

- 2) Verordening nr. 44/2001 is blijkens de punten 2 en 11 van de considerans, gericht op het creëren van eenvormigheid van de regels inzake jurisdictiegeschillen in burgerlijke en handelszaken middels bevoegdheidsregels die in hoge mate voorspelbaar zijn. Ter bevordering van het primaire doel van de eenvormigheid van de regels inzake rechterlijke bevoegdheid om redenen van voorspelbaarheid, definieert de verordening nr. 44/2001 dit aanknopingspunt op autonome wijze voor de koop en verkoop van roerende lichamelijke zaken.

Krachtens artikel 5, punt 1, sub b, eerste streepje, van de verordening is de plaats van uitvoering van de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt, immers de plaats in een lidstaat waar de zaken volgens de overeenkomst geleverd werden of geleverd hadden moeten worden. De gemeenschapswetgever heeft, volgens een arrest van het Hof van Justitie van 3 mei 2007, *Color Drack*, C-386/05, met deze laatste bepaling voor overeenkomsten inzake de koop en verkoop van roerende lichamelijke zaken uitdrukkelijk willen afwijken van een eerdere oplossing, volgens welke de plaats van uitvoering van de litigieuze verbintenissen werd bepaald volgens het internationaal privaatrecht van het gerecht waar het geschil aanhangig was gemaakt.

De gemeenschapswetgever heeft gekozen voor een plaats die op eenvoudige wijze materieel bepaalbaar was en niet afhankelijk was van bedingen gesloten tussen partijen, namelijk de plaats waar de goederen in werkelijkheid werden geleverd of dienden te worden geleverd.

- 3) De appelrechters bepalen de “plaats van levering” op grond van het Weens koopverdrag en maken geen toepassing van het door de verordening op autonome wijze bepaalde aanknopingspunt.

Zij schenden aldus artikel 5.1.b), van de Verordening nr. 44/2001.

Het onderdeel is gegrond.

Dictum

Het Hof,

Vernietigt het bestreden arrest.

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van het vernietigd arrest.

Houdt de kosten aan en laat de beslissing daaromtrent aan de feitenrechter over.

Verwijst de zaak naar het Hof van Beroep te Antwerpen.

Dit arrest is gewezen te Brussel door het Hof van Cassatie, eerste kamer, samengesteld uit voorzitter Ivan Verougstraete, als voorzitter, afdelingsvoorzitter Ernest WaÛters, en de raadsheren Eric Dirix, Albert Fettweis en Alain Smetryns, en in openbare terechtzitting van 5 december 2008 uitgesproken door voorzitter Ivan Verougstraete, in aanwezigheid van advocaat-generaal Guy Dubrulle, met bijstand van griffier Philippe Van Geem.

ondertekeningen

Hof van beroep te Antwerpen, arrest van 15 februari 2007 (zie Cass. 19 juni 2009)

Imprevisie – CISG – Artikel 79 – Bevrijdende omstandigheden – Leemte – Artikel 7 – Unidroit Principles of International Commercial Contracts – Plicht tot heronderhandeling

Imprévision – CVIM – L'article 79 – Des circonstances exonératoires – Lacune – L'article 7 – Principes d'Unidroit relatifs aux contrats du commerce international – Obligation de renégociation

Inzake: 2005/AR/2372

ARREST

B.V. SCAFOM INTERNATIONAL, met maatschappelijke zetel gevestigd te Nederland, 6021 PZ Budel, Industriezone-De Kempen 5,

Woonstkeuze doende bij haar raadsliden Mrs. Th. Ickmans en E. Neuts, advocaten te 3960 Bree, Witte Torenwal 17/1/1.

APPELLANTE

tegen het vonnis van de rechtbank van koophandel te Tongeren d.d. 25 januari 2005.

vertegenwoordigd door Mr. Th. Ickmans, advocaat
voornoemd;

TEGEN:

LORRAINE TUBES S.A.S., vennootschap naar Frans recht, met maatschappelijke zetel gevestigd te Frankrijk, 54720 Lexy, Route de Rebon;

GEÏNTIMEERDE

vertegenwoordigd door Mr. J. Verlinden, advocaat te 1000 Brussel, Brederodestraat 13.

B.V.B.A. ORION METAL, met maatschappelijke zetel gevestigd te 3950 Bocholt, Industrieweg 4.

GEÏNTIMEERDE

vertegenwoordigd door Mr. Th. Ickmans, advocaat
voornoemd;

***

Het hof sluit aan bij het arrest van 29 juni 2006.

Samengevat heeft het hof in dit arrest:

- 1) geoordeeld dat de factuurvoorwaarden van geïntimeerde niet toepasselijk waren voor de oplossing van het geschil,
- 2) vastgesteld dat het toepasselijke koopverdrag CISG geen regels bevatte met betrekking tot de prijsherziening voor onvoorziene abnormale situaties tijdens de uitvoering van de overeenkomst,
- 3) geoordeeld dat de eventuele prijsherziening niet strijdig is met de beginselen waarop het verdrag steunt,
- 4) beslist dat het geschil overeenkomstig art. 7,2 CISG moest worden opgelost aan de hand van de bepalingen van het krachtens de regels van internationaal privaatrecht toepasselijke recht,
- 5) de debatten heropend om partijen toe te laten standpunt in de te nemen nopens dit toepasselijke recht.

Partijen hebben hierover geconcludeerd.

***

1.

Hoewel partijen het erover eens zijn dat het toepasselijke recht dient te worden bepaald aan de hand van de regels vervat in het Europees Verdrag inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst van 19 juni 1980 (EVO) komen zij tot een andere besluitvorming.

2.

Volgens geïntimeerde is het Franse recht toepasselijk overeenkomstig art. 4, lid 2 EVO. Volgens appellante is het Belgische recht toepasselijk krachtens art. 4, lid 5 EVO.

3.

De overeenkomst werd afgesloten tussen geïntimeerde, in Frankrijk gevestigde verkoper, en appellante, de in Nederland gevestigde koper.

De meest kenmerkende prestatie van de overeenkomst is de levering van de gekochte goederen, te dezen het staal. Deze levering moest gebeuren door de verkoper.

4.

Krachtens het tweede lid van art. 4 EVO geldt in beginsel de regel dat de aanknopingsfactor gevormd wordt als vermoeden door de vestigingsplaats van de contractspartij die de meest kenmerkende prestatie moet leveren.

Daaruit volgt dat in huidig geval het Franse recht toepasselijk is ter oplossing van het geschil.

5. Te dezen kan uit het geheel van de omstandigheden niet afgeleid worden dat de overeenkomst nauwer verbonden is met een ander land.

De handel in staal is zeer sterk internationaal gericht. De plaatsen waar staal geproduceerd wordt zijn geografisch sterk verspreid. Uiteindelijk zijn de plaats van productie en de plaats van levering van ondergeschikt belang ten overstaan van de contractuele afspraken aangaande de voorwaarden waarmee de koop-verkoop van staalproducten wordt afgesloten.

Daaraan moet nog worden toegevoegd dat geïntimeerde niet meer moest doen dan de bestelde staalproducten in het bezit van appellante, of van de door haar aangeduide persoon, overmaken zonder dat geïntimeerde bijkomende prestaties moest verrichten op de plaats van afgifte.

Het feit dat geïntimeerde voor de uitvoering van de overeenkomst deels beroep heeft gedaan op een

Belgische verbonden vennootschap blijft zonder invloed.

Ook het feit dat het staal moest geleverd worden in België aan de mee in de zaak betrokken partij Orion, die in opdracht van appellante moest zorgen voor de verdere verwerking van het geleverde staal, is niet van aard België als de plaats waar de overeenkomst het nauwst mee verbonden is aan te duiden. Orion was trouwens ook geen contractspartij van geïntimeerde.

Er is dan ook geen gegronde reden om af te wijken van de regel vervat in het tweede lid van art. 4 EVO en om het Belgisch recht toe te passen ter oplossing van het geschil in plaats van het Franse recht.

6.

De eerste rechter heeft de feitelijke omstandigheden waarin de koop-verkoopovereenkomsten werden afgesloten uiteen gezet. Hij heeft ook aangenomen (bestreden vonnis onder nr. 2,c) dat de onvoorzienbare stijgingen van de staalprijzen tijdens de uitvoering van de overeenkomsten bewezen was.

Daaraan voegt het hof nog toe dat geïntimeerde aan de hand van stukken de prijsstijgingen (tot 70 %) bewijst.

Uit deze stukken volgt niet alleen het bewijs dat de prijsstijgingen onvoorzienbaar waren maar tevens dat deze prijsstijgingen zich slechts hebben voorgedaan nadat de verkoopovereenkomsten waren afgesloten. In het licht van de hierna vermelde motieven is het verweer van appellante dat het gaat om achtereenvolgende overeenkomsten die slechts over een relatief beperkte duur gaan en dat in de contracten reeds verschillende prijzen werden gehanteerd niet relevant.

Wel relevant is het bewezen geachte feit dat tijdens de uitvoering van de overeenkomsten de prijzen op een onvoorzienbare manier zijn gaan stijgen met een percentage dat een levering aan de contractueel bepaalde prijzen economisch niet meer kon worden verantwoord.

7.

Geïntimeerde erkent in conclusies dat in het Franse privaatrecht de imprevisieer als autonome bron tot aanpassing van contractuele afspraken niet bestaat.

Zij beroept er zich wel op dat naar geldend Frans recht de contractspartijen in het kader van de uitvoering te goeder trouw van de overeenkomst (art. 1134 C.C.) gehouden zijn tot hemeegotiatie van de contractvoorwaarden ingeval zich onvoorzienbare veranderde economische omstandigheden voordoen die ertoe leiden dat de verdere uitvoering van de overeenkomst aan de geldende contractvoorwaarden niet langer verantwoord is,

8.

Geïntimeerde verwijst naar de briefwisseling die tussen partijen gevoerd werd aangaande de gestegen staalprijzen en haar verzoek tot aanpassing van de prijs en de in dit kader door haar gedane voorstellen, Volgens geïntimeerde heeft appellante een contractuele fout begaan door deze voorstellen af te wijzen en de verdere uitvoering van de overeenkomsten te eisen aan de contractueel bepaalde prijs.

Zij vordert betaling van de door haar voorgestelde prijs als vergoeding voor de door deze contractuele fout veroorzaakte schade.

9.

Appellante ontkent enige contractuele fout te hebben begaan en verwijst naar 1) de vergadering die tussen partijen plaats had op 24 maart 2004 en 2) het feit dat een deel van de te leveren producten zich reeds in stock bevonden,

10.

De omstandigheid dat geïntimeerde reeds een deel van de te leveren goederen had aangekocht en in

voorraad had op het ogenblik dat de prijsstijgingen zich ten volle manifesteerden, kan slechts ten dele door appellante worden ingeroepen als verantwoording van de weigering tot prijssherziening. De economische realiteit en goed handelaarschap vereisen immers dat rekening wordt gehouden met de geldende marktprijzen aangezien het aan deze prijzen is dat de handelaar zijn voorraad zal moeten aanvullen. De betaalde inkoopprijs is slechts één factor voor de bepaling van de verkoopprijs.

11.

Uit de overgelegde stukken blijkt dat vanaf 18 maart 2004 geïntimeerde appellante geweest heeft op de plotse en onvoorzienbare stijging van de staalprijzen "waardoor zij gedwongen werd de prijzen te herzien". Aan deze fax voegde zij de prijslijsten toe "voor leveringen voor de periode van 1 tot 30 april 2004".

In de volgende fax, daterend van 23 maart 2004, verwijst geïntimeerde naar een telefonisch onderhoud en geeft per bestelling de nieuwe prijs op. Zij vraagt het akkoord van appellante met de nieuwe prijzen en voegt eraan toe in ontkennend geval de bestellingen in kwestie te zullen afboeken.

Vervolgens heeft er een vergadering plaats gehad tussen partijen waarnaar verwezen wordt in de brief van geïntimeerde dd. 25 maart 2004. Daarin worden nogmaals de onvoorzienbare prijsstijgingen op de staalmarkt te berde gebracht en herhaalt geïntimeerde de noodzaak om tot prijssherziening over te gaan voor de leveringen in april 2004 volgens een bijgevoegde prijslijst.

12.

Het staat vast dat geen akkoord tussen partijen werd bereikt om reden dat appellante elke prijssherziening heeft afgewezen. Dit wordt bevestigd in de brief van de raadsman van appellante dd. 29 maart 2004 waarin wordt aangemaand de overeenkomst uit te voeren zoals die werd afgesloten met de daaraan verbonden dreiging te zullen dagvaarden voor de kort geding rechter ten einde de gedwongen uitvoering van de overeenkomst af te dwingen.

Deze kort geding procedure werd ook gevoerd.

Geïntimeerde werd bij beschikking van 27 april 2004 veroordeeld tot verdere leveringen tegen betaling van de overeen gekomen prijs en tegen consignatie van de helft van de gevraagde meerprijs.

13.

Uit het voorwerp van de vordering van appellante volgt dat haar houding ten overstaan van de prijssherziening onveranderd is gebleven.

14.

Volgens geldend Frans recht vereist de goede trouw waarmee overeenkomsten, moeten worden uitgevoerd de verplichting in hoofde van de medecontractant tot heronderhandeling van de contractvoorwaarden in bepaalde gevallen.

Dit is onder meer het geval indien na de contractssluiting zich onvoorzienbare omstandigheden voordoen die een ernstig onevenwicht doen ontstaan tussen de wederzijdse verbintenissen dermate dat de verdere uitvoering van de overeenkomst voor één van de partijen buitengewoon nadelig wordt.

15.

Volgens de niet weersproken toelichtingen van geïntimeerde waren de prijzen van HRC-staal tot 70 % gestegen in de periode na de contractssluiting.

Deze onvoorzienbare prijsstijging voldoet om hoger vermelde motieven aan de vereisten om de verplichting tot heronderhandeling van de contractvoorwaarden vast te stellen in hoofde van appellante.

16. Volgens de evenmin weersproken toelichting van geïntimeerde bedroeg de voorgestelde prijsverhoging gemiddeld 47,99 %.

Hoewel de hoger geciteerde brieven uitgaande van geïntimeerde formeel geen mogelijkheid tot onderhandeling voorzagen (er werd slechts de keuze gelaten tussen aanvaarding van de prijssherziening of de annulatie) blijkt dat een vergadering met betrekking tot de gestelde problematiek is gehouden in de kantoren van appellante op 24 maart 2004.

Uit het standvastig ingenomen standpunt van appellante zoals dat uit de stukken blijkt, volgt dat zij elke prijssherziening heeft uitgesloten (zij blijkt ook op geen enkel ogenblik een tegenvoorstel te hebben gedaan) en zij geïntimeerde zonder meer heeft willen houden aan de naleving van de bestaande contractuele bepalingen, onderstreept door een procedure in kort geding.

Dit maakt een inbreuk uit op de goede trouw waarmee de overeenkomsten moeten worden uitgevoerd. De contractuele fout in hoofde van appellante is derhalve bewezen.

17.

Uit voorgaande motieven vloeit ook voort dat geïntimeerde niet foutief heeft gehandeld door te weigeren nog leveringen te doen zonder een redelijke aanpassing van de prijs. Zij heeft aan appellante de kans geboden tot hemegotiatie en het is slechts aan de fout van appellante te wijten dat geïntimeerde gestopt is met leveringen.

18.

Geïntimeerde werd verplicht verdere leveringen te doen volgens de modaliteiten vermeld in de beschikking in kort geding.

Zij had nochtans ondubbelzinnig te kennen gegeven dit niet meer te willen doen tenzij de prijs werd aangepast. Zij heeft een prijs voorgesteld tegen dewelke zij bereid was verder te leveren in de maand april 2004.

Rekening houdend met de concrete marktsituaties zoals die geschetst werden was het voorstel van geïntimeerde niet onredelijk en een ernstige basis voor heronderhandeling.

Zij bewijst zodoende schade te hebben geleden. Deze schade kan niet cijfermatig juist worden begroot ingevolge de onzekerheid aangaande het uiteindelijke resultaat van een heronderhandeling. Rekening houdend met de hiervoor uiteen gezette feitelijke elementen wordt de schade in billijkheid geraamd op 450.000 EUR buiten en boven de prijs die zij reeds ontving. Daartoe kan het reeds in uitvoering van de beschikking in kort geding geconsigneerde bedrag van 332.576,05 EUR worden aangewend. Desgevallend dienen ook andere reeds betaalde bedragen in mindering te worden gebracht (waaraan geïntimeerde refereert).

19.

Uit voormelde motieven volgt dat de vordering van appellante tot uitvoering van meerdere leveringen ongegrond is.

Het hoger beroep is om die redenen ongegrond.

20.

Om dezelfde motieven is het incidenteel beroep deels gegrond.

De vordering tot betaling van een meerprijs is gegrond voor een bedrag van 450.000 EUR. Vermits het gaat om een schadevergoeding zijn hierop de intresten verschuldigd aan de wettelijke rentevoet vanaf 11 oktober 2004, datum waarop alle bijkomende leveringen ingevolge uitvoering van de beschikking in kort geding gerealiseerd waren (syntheseconclusies geïntimeerde onder nr. 17) en de datum die geïntimeerde zelf voorop stelt.

21.

Er is geen contractuele fout aangetoond in hoofde van geïntimeerde zodat de vorderingen van appellante en Orion tot het bekomen van schadevergoeding ongegrond zijn.

22.

Onder nr. 2 g) van het bestreden vonnis heeft de eerste rechter geoordeeld dat appellante en geïntimeerde in gelijke mate verantwoordelijk zijn voor de verkeerde maatvoering van bestelling nr. 700633 en heeft geïntimeerde veroordeeld om de helft van de bewuste rekening te crediteren.

Geïntimeerde heeft incidenteel beroep aangetekend en vordert de veroordeling van appellante tot betaling van 4.363,51 EUR, te vermeerderen met de verwijlrenten.

23.

Uit de door geïntimeerde overgelegde stukken blijkt dat de bestelling 700633 wel degelijk buizen van 5.700 mm betrof en dat de levering dus beantwoordde aan de bestelling.

Het misverstand blijkt elders gelegen te zijn. De oorspronkelijke klacht van 13 mei 2004 betrof bestelling nr. 700633. Hierop heeft geïntimeerde bij brief van 17 mei 2004 met verwijzing naar de stukken geantwoord en aangetoond dat de levering overeen kwam met de bestelling.

Daarop werd door appellante plots gewag gemaakt van bestelling nr. 700611. Desbetreffend kan het hof slechts vaststellen dat aan de klachtbrief van de raadsman van appellante dd. 16 juni 2004 een copie gehecht is van de bestelling nr. 700633. Daaraan is ook een herinnering gehecht dd. 19 maart 2004 met betrekking tot het deel van een aantal bestellingen dat nog moest worden uitgevoerd. Daarin is zowel sprake van bestelling nr. 700611 als van 700633.

Wellicht ligt de vergissing hierin dat in deze herinnering andere maten zijn opgegeven dan op de bestelling voorkomen.

Dit stuk gaat uit van appellante en bewijst de fout in hoofde van geïntimeerde niet. Volgens de maten opgegeven in de bestelling heeft zij geleverd wat besteld was.

24.

Volgens hetgeen geïntimeerde onder nr. 39 van haar syntheseberoepsconclusies uiteenzet was de betrokken factuur reeds betaald, reden waarom om de afgifte van een creditnota werd verzocht.

Uit voorgaande motieven volgt derhalve dat de eerste rechter onterecht geïntimeerde heeft veroordeeld tot creditering van de helft van de bewuste factuur.

Vermits uit niets blijkt dat hieraan reeds uitvoering werd gegeven en er reeds een bedrag van 4.363,51 EUR door geïntimeerde zou zijn terugbetaald, toont geïntimeerde de gegrondheid niet aan van haar vordering tot veroordeling van appellante tot betaling van dit bedrag.

25.

Geïntimeerde vorderde betaling van extra transportkosten die zij zou hebben moeten dragen ingevolge een beweerd gebrek aan organisatie en opslagmogelijkheden bij Orion.

Zij heeft deze kosten begroot op 1.824,92 EUR.

De eerste rechter heeft geoordeeld dat deze extrakosten te wijten waren aan een gebrek aan onvoldoende afspraken tussen partijen zodat deze kosten gelijk moesten worden verdeeld tussen partijen.

Geïntimeerde heeft incidenteel beroep aangetekend en vordert de volledige vergoeding van deze kosten en dus een bijkomende veroordeling van zowel appellante als Orion tot betaling van 912,46 EUR, te vermeerderen met de intresten.

26.

Ingevolge de contractuele afspraken moest geïntimeerde blijkbaar zorgen voor het transport en de daaraan verbonden kosten.

Dat er moeilijkheden waren bij sommige transporten en dit leidde tot extra kosten die hadden kunnen vermeden worden indien er betere afspraken waren gemaakt aangaande de leveringen schijnt door

geen der partijen te worden betwist.

Waar geen contractuele verplichtingen werden bedongen met betrekking tot de ontvangst van de leveringen, heeft de eerste rechter terecht en billijk geoordeeld dat de voormelde extra kosten te wijten zijn aan beide partijen.

Het incidenteel beroep is op dit punt ongegrond.

**OM DIE REDENEN:
HET HOF,**

Rechtdoende op tegenspraak,
Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935;

Verklaart het hoger beroep ongegrond,
Verklaart het incidenteel beroep deels gegrond,
Wijzigd binnen de perken van het hoger beroep het bestreden vonnis,
Verklaart de vorderingen van partijen BV Scafom International en van BVBA Orion Metal ongegrond,
Verklaart, eveneens binnen de perken van de beroepen, de tegenvordering van geïntimeerde, S.A. Lorraine Tubes deels gegrond als volgt,
Veroordeelt BV Scafom International tot betaling van 450.000 EUR, te vermeerderen met de verwijlrenten aan de wettelijke rentevoet vanaf 11 oktober 2004 en tot de gerechtelijke intresten.
Bevestigt het bestreden vonnis in zover Scafom veroordeeld werd tot betaling van 912,46 EUR, te vermeerderen met de gerechtelijke intresten vanaf 11 oktober 2004.

Verwijst appellante in de kosten van het hoger beroep en compenseert de kosten van eerste aanleg.
Begroot deze kosten aan de zijde van geïntimeerde op 485,87 EUR rechtsplegingsvergoeding.

Aldus gedaan en uitgesproken in openbare terechtzitting van 15 februari 2007
waar aanwezig waren:

de heer E. HULPIAU Voorzitter
de heer E. LEMMENS Raadsheer
de heer J. EMBRECHTS Raadsheer
mevrouw C. VERSWYVELEN Griffier

ondertekeningen

Rechtbank van koophandel te Gent, vonnis van 9 juni 2009

Internationale bevoegdheid – Forum prorogati – Brussel I Verordening – Artikel 23 – Bevoegdheidsbeding in algemene voorwaarden

Compétence internationale – Forum prorogati – Règlement Bruxelles I – L'article 23 – Clause attributive de juridiction dans les conditions générales

Nr. A/08/02572

VONNIS

De rechtbank van koophandel te Gent, Derde Kamer, heeft volgend vonnis verleend inzake:

BVBA ADDED VALUE, met ondernemingsnummer 0862.093.933, met zetel te 9000 Gent, Steendam 74^E
voor wie als raadsman optreedt, Mr. Laurence Hubert, advocaat te Gent:

eiseres

tegen

JMT EVENEMENTENSERVICE BV, ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel voor Zuid-West-Nederland onder het nummer 20043538, met zetel te 4671 HB Dinteloord (Nederland). Oliemolen 2
voor wie als raadsman optreedt, Mr. Van der Sype loco Mr. Arnold Cornelissen, advocaat te Evergem:

verweerster

Gelet op de wet van 15 juni 1935 op het gebruik van de talen in gerechtszaken.

Gelet op het geboekt exploit van rechtsingang dd. 26 juni 2009 en de andere stukken.

Partijen werden gehoord in hun middelen en conclusies, voorgedragen op de openbare terechtzitting van dinsdag 12 mei 2009.

1.

Bij dagvaarding van 26 juni 2008 heeft de eiseres de veroordeling van verweerster gevorderd tot betaling van de som van 3.484.80 euro, meer 41,72 euro vervallen rente en meer de gerechtelijke rente en meer het schadebeding begroot op 348,48 euro, dit alles meer kosten van het geding.

2.

De vordering is gesteund op een factuur van 25 april 2008, uitgeschreven als vergoeding voor annulatie van een huurovereenkomst van roerende goederen.

3.

In de dagvaarding heeft de eiseres zich beroepen op haar algemene voorwaarden om te stellen dat de

rechtbank van koophandel te Gent bevoegd is.

Zij verwijst derhalve naar een bevoegdheidsbeding dat overeengekomen is en bij geschrift bevestigd is.

Eiseres diende daarbij niet te wijzen op het bestaan van regelmatige handelsbetrekkingen, nu het bevoegdheidsbeding weliswaar betwist kan worden, doch eiseres achteraf wel degelijk het bestaan van handelsbetrekkingen kan aantonen.

Nu niet betwist is dat verweerster reeds vroeger handelsbetrekkingen onderhield met de eiseres. komt het bevoegdheidsbeding voor als een in de handel gebruikelijk bij geschrift bevestigd beding.

Mitsdien heeft de rechtbank van koophandel te Gent wel degelijk rechtsmacht, en in de nationale orde bevoegdheid, om kennis te nemen van de vordering.

4.

Niet betwist is dat partijen reeds herhaaldelijk met elkaar contracteerden, zodat de algemene voorwaarden van eiseres wel degelijk vooraf bekend waren aan verweerster.

Verweerster betwist dat zij de algemene voorwaarden aanvaard heeft, zodat de eiseres geen grond heeft voor een vordering wegens "annulatie" van het huurcontract.

Waar partijen ten onrechte concluderen over de al dan niet contractueel bepaalde annulatie van de overeenkomst, heeft de eiseres gedagvaard op grond van een factuur waarbij huur werd aangerekend en vordert zij mitsdien de uitvoering van de overeenkomst.

Het feit dat verweerster weigerde de goederen af te halen ofschoon deze ter beschikking stonden. belette niet dat eiseres de uitvoering vorderde.

5.

Mitsdien komt de vordering zoals gesteld gegrond voor.

OP DIE GRONDEN, DE RECHTBANK,

Rechtdoende op tegenspraak.

Alle andere en meeromvattende conclusies van de hand wijzend als terzake niet dienend.

Verklaart de vordering ontvankelijk en gegrond.

Veroordeelt de verweerster tot betaling van de som van 3.484.80 euro, meer 41,72 euro vervallen rente en verder meer de gerechtelijke rente aan 11,5 % vanaf de dagvaarding en meer het schadebeding begroot op 348,48 euro te vermeerderen met de gerechtelijke rente aan de wetelijke intresten.

Veroordeelt de verweerster tot de kosten :

- dagvaarding en rolstelling: 333,34 EUR.
- rechtsplegingsvergoeding: 650,00 EUR

registratie- en expeditierechten niet inbegrepen.

Verklaart dit vonnis uitvoerbaar bij voorraad niettegenstaande de aanwending van een rechtsmiddel en zonder de mogelijkheid tot borgstelling.

Aldus uitgesproken op de gewone en openbare terechtzitting van **dinsdag 9 juni 2009**.

Hebben over de zaak geoordeeld: de heer J. Woestyn, rechter in de rechtbank, Voorzitter; de heren H. Vanhoutte en P. Van der Wulst, rechters in handelszaken; bij de uitspraak bijgestaan door mevrouw, C. Colpé, griffier.

ondertekeningen

Rechtbank van koophandel te Tongeren, vonnis van 25 januari 2005

Imprevisie – CISG – Artikel 79 – Bevrijdende omstandigheden – Leemte – Artikel 7 – Unidroit Principles of International Commercial Contracts – Plicht tot heronderhandeling

Imprévision – CVIM – L'article 79 – Des circonstances exonératoires – Lacune – L'article 7 – Principes d'Unidroit relatifs aux contrats du commerce international – Obligation de renégociation

Inzake: A.R. A/04/01960

ARREST

1. **SCAFOM INTERNATIONAL BV**, vennootschap naar Nederlands recht, ingeschreven in de Kamer van Koophandel te Eindhoven onder het nummer...,

met vennootschapszetel te 6021 PZ BUDEL (NL)...;

2. **ORION METAL BVBA**, ingeschreven in het handelsregister te Tongeren onder het nummer..., met ondernemingsnummer..., met vennootschapszetel te 3950 BOCHOLT...;

AANLEGGENDE PARTIJ OP HOOFDEIS,

VERWERENDE PARTIJ OP TEGENEIS,

verschijnende door Mter. T. ICKMANS, advocaat te 3960 BREE...;

TEGEN:

EXMA CPI SA, vennootschap naar Frans recht, ingeschreven in het handelsregister te Thionville onder het nummer..., met vennootschapszetel te 57 971 YUTZ, FRANKRIJK...;

VERWERENDE PARTIJ OP HOOFDEIS,

AANLEGGENDE PARTIJ OP TEGENEIS,

verschijnende door Mter. J. VERLINDEN, advocaat te 1000 BRUSSEL...;

Gezien de inleidende dagvaarding dd.13.5.2004, betekend door gerechtsdeurwaarder L. BECKERS, met standplaats te GENK, en de vordering die er het voorwerp van is;

Gelet op de besluiten voor verweerster, neergelegd op 8.6.2004 en 10.6.2004;

Gelet op de besluiten voor verweerster, neergelegd op 18.6.2004;

Gelet op de besluiten voor aanleggende partijen, neergelegd op 24.6.2004 en 25.6.2004;

Gelet op de beschikking dd. 14.9.2004, gewezen overeenkomstig art. 747 § 2 Ger. Wb.;

Gelet op de derde besluiten voor verweerster, neergelegd op 11.10.2004 en 12.10.2004;

Gelet op de synthesebesluiten voor aanleggers, neergelegd op 8.11.2004;

Gelet op de vierde besluiten, tevens synthesebesluiten, voor verweerster, neergelegd op 15.12.2004 en 20.12.2004;

Gehoord de partijen in hun middelen en besluiten in de Nederlandse taal;

Gezien de neergelegde stukken;

De vordering werd tijdig en regelmatig naar vorm en inhoud ingesteld, en er zijn geen redenen voorhanden tot het invoeren van een ambtshalve grond tot onontvankelijkheid;

Dat verweerster vordert dat de hoofdvordering ontoelaatbaar, minstens ongegrond, zou worden verklaard;

Dat de territoriale bevoegdheid van deze rechtbank niet wordt betwist, evenmin als de materiële bevoegdheid;

Er is geen discussie over het toepasselijk recht.

1. Voorgaanden

(a)

De BV SCAFOM sloot met de SA EXMA een aantal koop-verkoopovereenkomsten betreffende de levering van warmgewalste stalen buizen bestemd voor de productie van stellingen, in het kader waarvan zowel de verkoopprijs, de leveringsdatum, als de plaats van levering (maatschappelijke zetel van de BVBA ORION) schriftelijk werden vastgelegd.

De aangekochte stalen buizen liet de BV SCAFOM in de fabriek van de BVBA ORION verwerken.

De volgende modus operandi zou hierbij zijn gevolgd voor de uitvoering van de overeenkomsten:

de BV SCAFOM maakte aan de SA EXMA een zogenaamde 'purchase order' over, met vermelding van nummer, hoeveelheid, leveringstermijn, prijs en kwalitatieve omschrijving waaraan het staal diende te voldoen, met verzoek dit document ondertekend, en na aanbrenging van een firmastempel van de SA EXMA, terug over te maken;

de SA EXMA bracht op dit document haar ordernummers aan, en maakte het document (per fax) terug over aan de BV SCAFOM.

Nadien nam de BV SCAFOM deze bestellingen op in periodieke listings, waarop de overeengekomen leveringsdata en hoeveelheden werden vermeld, die nadien werden overgemaakt aan de SA EXMA.

Op 18.3.2004 liet de SA EXMA per fax weten:

- dat zij ertoe gedwongen was, ingevolge de verhoging van de staalprijs en de onbekende ontwikkelingen hiervan, de overeengekomen verkoopprijzen te herberekenen;
- dat ze geen reclamatie of protest kon aanvaarden wegens termijnverschuivingen en hoeveelheidbeperkingen;
- dat ze haar prijsaanbiedingen overmaakte voor alle leveringen, dewelke dienden plaats te vinden tussen 1.4.2004 en 30.4.2004.

De BV SCAFOM doet desbetreffend opmerken dat in dit schrijven (en evenmin in de andere brieven die door de SA EXMA voor aanvang van de procedure werden geschreven) door de SA EXMA niet werd verwezen naar haar algemene voorwaarden, waaruit de BV SCAFOM meent te mogen afleiden dat de SA EXMA deze voorwaarden (terecht volgens BV SCAFOM) ook niet toepasselijk achtte.

Op 19.3.2004 liet de BV SCAFOM schriftelijk weten aan de SA EXMA welke (reeds bestelde) leveringen nog dienden te worden uitgevoerd, met verzoek zulks zo spoedig mogelijk, en conform de overeengekomen voorwaarden uit te voeren.

Op 23.3.2004 liet de SA EXMA de nieuwe prijzen kennen, waarvoor het akkoord van de BV SCAFOM werd gevraagd.

Na een mislukte bespreking tussen partijen op 24.3.2004 over de aanpassing van de prijzen, stelde de SA EXMA bij aangetekend schrijven dd.25.3.2004 dat ze haar leveringsverbintenissen niet verder zou uitvoeren, tenzij de BV SCAFOM zonder voorbehoud de in dit schrijven dd. 25.3.2004 opgegeven prijsverhoging zou aanvaarden.

De raadslieden van de BV SCAFOM lieten op 29.3.2004 weten dat deze laatste zulks niet aanvaardde, terwijl de SA EXMA ingebreke werd gesteld om haar leveringsverbintenissen, zoals deze resulteerden uit de koop-verkoopovereenkomsten, na te leven overeenkomstig deze overeenkomsten, op de afgesproken termijn en plaats.

(b)

Bij exploit dd.31.3.2004 gingen de BV SCAFOM en de BVBA ORION over tot dagvaarding in kortgeding voor de Heer Voorzitter van de Rechtbank van Koophandel te Tongeren, gezien de SA EXMA geen nuttig gevolg gaf aan de aanmaning dd.29.3.2004.

Bij beschikking dd.27.4.2004 stelde de kortgedingrechter:

" veroordelen gedaagde (SA EXMA) tot levering van de staalproducten die het voorwerp uitmaken van de tot stand gekomen koop-verkoopovereenkomsten tussen gedaagde en eerste verzoekster (BV SCAFOM)... tegen betaling van de overeengekomen prijs, volgens de overeengekomen betalingsvoorwaarden, en tegen consignatie bij de levering en per levering, van de helft van de meerprijs, die door gedaagde in haarfax van 23 maart 2004 werd gevorderd;

veroordelen gedaagde tot betaling aan eerste verzoekster van een dwangsom van 25.000 EUR per dag vertraging, voor de leveringen waarvan de leveringsdata op heden reeds verstreken zijn, bij gebreke aan levering binnen de 20 dagen vanaf de betekening van onderhavige beschikking;

veroordelen gedaagde tot betaling aan eerste verzoekster van een dwangsom van 5.000 EUR per dag vertraging voor de leveringen waarvan de leveringsdata op heden niet verstreken zijn, bij gebreke aan levering binnen de 20 dagen na het verstrijken van de conventioneel overeengekomen termijn, met

dien verstande dat de dwangsom slechts verschuldigd is voor zover de beschikking werd betekend voor het verstrijken van de termijn van 20 dagen; ... "

Bij verzoekschrift, neergelegd op 10.6.2004, stelde de SA EXMA hoger beroep in tegen deze beschikking in kortgeding. Dit hoger beroep is nog hangende.

(c)

Bij inleidende dagvaarding dd.13.5.2004 vorderden aanleggers ten gronde:

“Voor recht te horen zeggen dat gedaagde gehouden is de leveringen, welke resulteren uit de koop-verkoopovereenkomsten 700566, 700563, 700566, 700576, 700595, 700605, 700611, 700632 en 700633, opzichtsens verzoekster sub 1 uit te voeren aan de in de in het kader van de schriftelijke overeenkomsten overeengekomen en vastgelegde prijs, conform het dispositief van de beschikking als geveld door de Voorzitter van de Rechtbank van Koophandel te Tongeren, zetelend in kortgeding dd 27.4.2004;

Voor recht te horen zeggen dat gedaagde aansprakelijk dient gesteld te worden voor de (aan) verzoekster sub 1, ingevolge haar contractuele wanprestatie veroorzaakte schade, welke in dit stadium, onder voorbehoud van verhoging of vermindering in de loop van het geding, begroot wordt op een bedrag ad 50.000 EUR, meer vergoedende intresten aan de wettelijke intrestvoet vanaf 25.3.2004, en de gerechtelijke intresten, en diensvolgens gedaagde te horen veroordelen dit bedrag te betalen aan verzoekster sub 1, meer gerechtelijke intresten op het bedrag van 50.000 EUR;

Gedaagde te horen aansprakelijk stellen voor de verzoekster sub 2, ingevolge haar contractuele wanprestatie berokkende schade, welke in dit stadium, onder voorbehoud van verhoging of vermindering in de loop van het geding, begroot wordt op een bedrag van 250.000 EUR, meer vergoedende intresten aan de wettelijke intrestvoet vanaf 29.4.2004, en de gerechtelijke intresten, en diensvolgens gedaagde te horen veroordelen voornoemd bedrag aan verzoekster sub 2 te betalen;

Verzoekster sub 1 en 2 het recht voor te behouden alle overige middelen in feite en in rechte te doen gelden in de loop van het geding ;...”

2. Ten gronde

(a) Vooraf

Ter zitting van 4.1.2005 werd een vergeefse verzoeningspoging ondernomen.

(b) Het toepasselijk recht

In voorliggend geval is het Weens Koopverdrag (CISG) van toepassing.

De SA EXMA vordert betaling van de prijs n.a.v. (opeenvolgende) internationale verkopen van roerende zaken.

Krachtens art. 1.1.a) van het CISG (Weens Koopverdrag) is het van toepassing op koopverkoopovereenkomsten betreffende roerende zaken tussen partijen die in verschillende staten gevestigd zijn, wanneer die staten verdragsluitende staten zijn; aldus omschrijft het CISG rechtstreeks de eigen territoriale toetsingscriteria, zonder dat nog een omweg moet gebeuren via de verwijzingsregels (cf. J. Meeusen, "Belgisch internationaal contractenrecht in Europees perspectief in

X., "Overeenkomstenrecht", Verslagboek van de XXVIste postuniversitaire cyclus Willy Delva, 1999-2000, p. 379 e.v., inz. nr. 490, p. 388).

In casu zijn zowel België als Frankrijk gebonden landen.

In België geldt het Weens Koopverdrag sinds 1 november 1997.

Anderzijds dateren de litigieuze koop-verkoopovereenkomsten van na het tijdstip waarop het CISG in beide landen in werking is getreden, zodat ook op dat punt de door art. 100.2 van het Verdrag gestelde voorwaarde vervuld is.

Derhalve staat het vast dat onderhavige zaak dient beslecht te worden met inachtneming van de bepalingen van het CISG, inzonderheid gelet op art. 4 dat bepaalt dat het Verdrag - benevens de totstandkoming van een koopverkoopovereenkomst - de rechten en verplichtingen van koper en verkoper regelt (met inbegrip van de sanctieregeling ingeval van wanprestatie van de partijen - zie: H. Van Houtte e.a., "Het Weens Koopverdrag", Intersentia 1997, Blz. 44, nr. 1.51).

Er ligt geen enkele aanduiding voor dat de partijen de toepassing van het CISG conventioneel zouden uitgesloten hebben; de partijen gaan trouwens akkoord dat het CISG van toepassing is op onderhavige casus.

(c) Is de prijsstijging van het staal bewezen?

De discussie tussen partijen is ontstaan naar aanleiding van de beweerd vrij ernstige stijging van de aankooprijzen van staal, ten gevolge waarvan de SA EXMA voorhoudt dat het voor haar niet mogelijk was om de eerder gehanteerde verkoopprijzen te handhaven opzichtsens de BV SCAFOM.

Het gegeven van deze prijsstijging wordt door de SA EXMA als naar behoren bewezen door de door haar voorgelegde elementen (o.a. prijstabellen, persartikelen), terwijl een dergelijke prijsstijging niet voorzienbaar was. Dit laatste had de SA EXMA niet mogen beletten een clause van prijsaanpassing overeen te komen, zoals zij trouwens een dergelijke clause voorzag in haar algemene voorwaarden.

(d) De totstandkoming van de overeenkomst en de juiste inhoud ervan

Er werd tussen partijen geen schriftelijke raam- of kaderovereenkomst gesloten, waarin de voorwaarden werden bepaald tegen dewelke partijen verder zouden samenwerken voor de nadien volgende aparte bestellingen.

Zoals hoger reeds aangehaald kwamen de diverse opeenvolgende overeenkomsten tussen partijen als volgt tot stand:

de BV SCAFOM maakte aan de SA EXMA een zogenaamde 'purchase order' over, met vermelding van nummer, hoeveelheid, leveringstermijn, prijs en kwalitatieve omschrijving waaraan het staal diende te voldoen, met verzoek dit document ondertekend, en na aanbrenge van een firmastempel van de SA EXMA, terug over te maken;

de SA EXMA bracht op dit document haar ordernummers aan, en maakte het document (per fax) terug over aan de BV SCAFOM.

Nadien nam de BV SCAFOM deze bestellingen op in periodieke listings, waarop de overeengekomen leveringsdata en hoeveelheden werden vermeld, die nadien werden overgemaakt aan de SA EXMA.

Ook verstuurde de SA EXMA nadien een orderbevestiging aan de BV SCAFOM, waaraan ze dan, en zulks wordt niet betwist, haar algemene voorwaarden, zowel in het Frans als in het Duits toevoegde. In deze voorwaarden was een prijsaanpassing voorzien voor het geval de aankooprijzen voor de SA EXMA ernstig zouden stijgen.

De vraag stelt zich dan ook wanneer de diverse overeenkomsten tot stand kwamen, welke de juiste inhoud van de overeenkomsten was, en of met andere woorden de algemene voorwaarden van de SA EXMA al dan niet deel uitmaakten van de overeenkomst (wilsovereenstemming) tussen partijen.

*

De zogenaamde “purchase-orders” die de BV SCAFOM overmaakte aan de SA EXMA, dienen aanzien als een aanbod, in de zin van het CISG (Weens Koopverdrag), hetwelk door de SA EXMA werd aanvaard.

Het CISG legt geen specifieke vormvereisten op voor de koopovereenkomst. Ze kan vervat zijn in een formeel contract dat door beide partijen is ondertekend, zij kan bestaan in een uitwisseling van een bestelling en een aanvaarding, zij kan neerkomen op een bestelbon, waaraan gevolg werd gegeven, of uit een orderbevestiging die niet werd tegengesproken. De koopovereenkomst vereist zelfs geen geschrift. Een mondelinge transactie volstaat. (art. 11 CISG; H. VAN HOUTTE, Algemene bepalingen en interpretatie, in: H. VAN HOUTTE, J. ERAUW, P. WAUTELET, eds., Het Weens Koopverdrag, Intersentia, 1997, Blz.66, nr.2.22).

Een voorstel tot het sluiten van een overeenkomst geldt in beginsel slechts als 'aanbod' indien voldaan is aan drie voorwaarden:

het voorstel is gericht tot één of meer bepaalde personen;

het voorstel is voldoende bepaald: de zaken worden aangeduid, de hoeveelheid en de prijs uitdrukkelijk vastgesteld, of zijn bepaalbaar (art. 14, 1°, in fine CISG);

uit het voorstel blijkt de wil om verbonden te zijn ingeval van aanvaarding (zie ook art. 23 CISG).

(J. MEEUSEN, Totstandkoming van de overeenkomst, in: H. VAN HOUTTE, J. ERAUW, P. WAUTELET, eds., Het Weens Koopverdrag, Intersentia, 1997, Blz. 72 e.v., nr. 3.4 e.v.)

Een aanbod wordt van kracht wanneer het de wederpartij bereikt (art. 15, 1° CISG, ontvangsttheorie). Tot en met dat ogenblik kan het steeds en zonder bijzondere vormvereisten worden ingetrokken (art.15, 2° CISG), en kan het trouwens ook nog niet worden aanvaard.

(J. MEEUSEN, Totstandkoming van de overeenkomst, in: H. VAN HOUTTE, J. ERAUW, P. WAUTELET, eds., Het Weens Koopverdrag, Intersentia, 1997, Blz. 78, nr.3.18)

Art.18,10 CISG definieert een aanvaarding als een verklaring afgelegd door, of een andere gedraging van de wederpartij, waaruit de instemming met een aanbod blijkt. Het CISG legt geen bijzondere vormvereisten op.

Wanneer wordt nagegaan of verklaringen en andere gedragingen als aanvaarding gelden, moet uiteraard rekening gehouden worden met art. 8 en 9 CISG. Het betreft meestal gedragingen die tot uitvoering van de overeenkomst strekken, of die de uitvoering voorbereiden, o.m. de betaling, de protestloze inontvangstneming (eventueel gevolgd door bewerking) van de waar van de koper, het opstarten van de productie, en het verzenden van (een deel van) de koopwaar door de verkoper.

De verklaring of gedraging van de wederpartij moet blijk geven van instemming met het aanbod. De loutere bevestiging van de ontvangst van het aanbod, of de aanduiding vanwege de wederpartij dat dit haar interesseert, volstaan niet.

(J. MEEUSEN, Totstandkoming van de overeenkomst, in: H. VAN HOUTTE, J. ERAUW, P. WAUTELET, eds., Het Weens Koopverdrag, Intersentia, 1997, Blz. 81, nr.3.29 e.v.)

In principe wordt een aanvaarding - of ze nu door een verklaring dan wel door een andere gedraging gebeurt - van kracht op het ogenblik dat deze de aanbieder bereikt. (ontvangsttheorie; art.18, 20 CISG).

In de kennisgeving moet niet uitdrukkelijk worden vermeld dat het een aanvaarding betreft: het volstaat dat de vermelde gedraging blijk geeft van instemming met het aanbod (J. MEEUSEN, Totstandkoming van de overeenkomst, in: H. VAN HOUTTE, J. ERAUW, P. WAUTELET, eds., Het Weens Koopverdrag, Intersentia, 1997, Blz. 83, nr.3.34)

Door het feit dat de purchase-orders, die voldoende specifieke gegevens bevatten, door de SA EXMA terug werden overgemaakt, door haar afgestempeld en met het door de SA EXMA aangebracht eigen nummer waaronder de bestelling werd gecatalogeerd bij de SA EXMA, dient aangenomen dat de purchase-orders door de SA EXMA in juridische zin werden aanvaard, zodat de overeenkomst aldus tot stand gekomen was ingevolge de uitgedrukte wilsovereenstemming tussen partijen, en dit tegen de voorwaarden, opgenomen in de purchase-orders.

De terugzending kan in deze omstandigheden niet aanzien worden als een loutere bevestiging van de ontvangst van het aanbod.

Hierbij dient opgemerkt dat niets de SA EXMA belette de aanvaarding afhankelijk te stellen van het aanvaarden door de BV SCAFOM van de algemene voorwaarden van de SA EXMA, bijkomend element hetwelk dan door de BV SCAFOM op haar beurt al dan niet kon worden aanvaard.

*

De vraag stelt zich dan of het later overmaken door SA EXMA van de orderbevestiging, met éénzijdige toevoeging van haar algemene voorwaarden, eveneens deel ging uitmaken van de overeenkomst tussen partijen.

Art. 6 CISG huldigt het beginsel van de partijautonomie (de partijen kunnen de toepassing ervan uitsluiten, dan wel afwijken van de bepalingen ervan of het gevolg ervan wijzigen) terwijl art. 9 CISG daarbij de bindende kracht vooropstelt van de gewoonten waarmede de partijen ingestemd hebben en van de tussen hen gebruikelijke handelwijzen.

Daartegenover staat art. 19 CISG dat strikte regels inhoudt terzake van aanbod, aanvaarding en wijziging van voorwaarden, waarbij steeds volledige wilsovereenstemming nodig is vooraleer het contract tot stand komt. Daarbij geldt louter stilzwijgen niet als aanvaarding (J. Meeusen, "Totstandkoming van de overeenkomst", in H. Van Houtte e.a., Het Weens Koopverdrag, Intersentia 1997., nrs. 3.56, 3.58 en 3.60, Blz. 91-94; Kh. Hasselt 28 april 1999, onuitgeg., inzake AR. 456/99. Kh. Ieper, 18 februari 2002, onuitgeg., inzake AR318/00)

Volgens H. Van Houtte komt de Belgische opvatting dat de factuurvoorwaarden bindend zijn omdat de koper deze stilzwijgend aanvaard heeft zelfs op de helling te staan in het Weens Koopverdrag (zie "Het Weens Koopverdrag in het Belgisch recht", T.B.H., 1998, p. 344 e.v., inz. nr. 22, p. 350; Kh. Hasselt, 2 december 1998, RW., 1999-2000, 648).

De bepalingen van het verdrag kunnen weliswaar stilzwijgend worden uitgesloten, maar dan moet het voor de hand liggen dat dit de gemeenschappelijke bedoeling geweest is van de partijen (K. Neumayer en C. Ming, *Convention de Vienne Suffles contrats de vente internationale de marchandises*, Commentaire, Lausanne, Cedidac, 1993,85; Kh. Hasselt, 18 oktober 1995, RW. 1995- 1996,1378).

In casu ligt er geen bewijs voor dat de BV SACAFOM, bij de totstandkoming van de koopverkoopovereenkomsten die de grondslag uitmaken van de discussie tussen partijen, kennis genomen heeft van de algemene voorwaarden van SA EXMA en deze alsdan aanvaard heeft.

De algemene voorwaarden van de SA EXMA kunnen derhalve geen toepassing vinden.

*

De vraag stelt zich verder of de algemene voorwaarden van de SA EXMA niet toepasselijk zijn geworden ingevolge het feit dat partijen niet één keer samen contracteerden, maar wel diverse malen, dan wel ingevolge het feit dat ze toepasselijk zijn omdat ze een (internationale) gewoonte zouden uitmaken.

In het CISG zijn gewoonten en handelsgebruiken verheven tot een bron van contractuele verplichtingen, die even belangrijk is als de bedingen die partijen uitdrukkelijk met elkaar overeen kwamen. (art.9 CISG).

Het betreft (1) gewoonten, waarmee partijen hebben ingestemd, (2) handelswijzen die tussen hen gebruikelijk zijn, en (3) gewoonten waarmee zij bekend waren of behoorden te zijn en die in de internationale handel op grote schaal bekend zijn aan, en regelmatig worden nageleefd door partijen bij overeenkomsten van dezelfde soort in de desbetreffende branche.

In dat kader dient opgemerkt dat de SA EXMA voorhoudt dat een ernstige prijsstijging in de staalsector, zoals deze zich in voorliggend geval heeft voorgedaan, uitzonderlijk is en dat er dus voor haar geen behoefte bestond om een clause van prijsaanpassing te voorzien op de terugzending van de purchase-orders omdat zulks in het verleden geenszins noodzakelijk was gebleken.

Bovendien, en zulks wordt niet betwist, werden de door SA EXMA opzichtsens BV SCAFOM gehanteerde prijzen in het verleden ook niet aangepast, alhoewel er toen schommelingen in de aankooprijzen waren tot 10%.

In deze omstandigheden kan men moeilijk gewagen van het feit dat een clause van prijsaanpassing in de staalsector een partijen ingevoerde of aanvaarde handelswijze was, dan wel een (internationale)gewoonte of gebruik zou uitmaken.

Het argument van de SA EXMA dat andere afnemers de prijsverhoging wel zouden hebben aanvaard kan, voor zover deze bewering al kan worden aangenomen (ze wordt enkel aangetoond door een verklaring van de bedrijfsrevisor van de SA EXMA), niet spelen gezien niet wordt aangetoond welke overeenkomsten met deze afnemers werd gesloten, en meer bepaald wordt niet aangetoond dat met deze afnemers evenmin (als met de BV SCAFOM) een clause van prijsaanpassing werd overeen gekomen.

Verder dient aangestipt dat een clause, die een prijsaanpassing voorziet, niet kan aanzien worden als een gebruikelijke of courante clause, zodat omzichtig dient omgesprongen met het aannemen van de aanvaarding en de toepasselijkheid ervan, temeer daar, zoals hoger gesteld, de stilzwijgende aanvaarding in het CISG niet aangenomen wordt, tenzij de gemeenschappelijke bedoeling van partijen hieruit zou kunnen worden afgeleid.

Tenslotte dient opgemerkt dat de BV SCAFOM voorhoudt dat zij met haar afnemers, nadat ze ervan overtuigd was dat ze vaste prijsafspraken had met de SA EXMA, op haar beurt vaste, en niet herzienbare, prijsafspraken maakte, zij het dat deze bewering niet wordt bewezen.

* Besluit: de algemene voorwaarden van de SA EXMA zijn niet toepasselijk op de rechtsverhouding tussen partijen.

(e) De imprevisieer(art. 79 CISG)

De SA EXMA houdt voor dat, voor zover de toepasselijkheid van haar algemene voorwaarden niet zou worden aanvaard, kan verwezen worden naar de bepaling van art.79 CISG. De SA EXMA verwijst in dit verband enerzijds naar de omstandigheid van de ernstige prijsstijging, en anderzijds naar het feit dat, ingevolge de marktsituatie in de staalsector, de voorraden bij haar leveranciers sterk gedaald waren en onvoldoende bleken om aan de vraag te voldoen.

* Het Weens Koopverdrag

Volgens art. 79 CISG is de partij die is tekortgeschoten in de nakoming van haar verbintenissen niet aansprakelijk voor haar tekortkoming, indien zij aantoont dat de tekortkoming werd veroorzaakt door omstandigheden die buiten haar macht lagen en dat redelijkerwijze van haar niet kon verwacht worden, noch dat zij bij het sluiten van de overeenkomst met die belemmering rekening zou gehouden hebben, noch dat zij deze verhindering of de gevolgen ervan zou hebben vermeden of overwonnen.

Volgens J. HERBOTS hebben we hier te maken met de definitie die het Hof van Cassatie geeft van overmacht. De aanpassing vindt men in de term 'redelijkerwijze'. (J. HERBOTS, De transnationale verkoopovereenkomst, Het Weens Koopverdrag van 1980, ACCO 1991, Blz.59). De schuldenaar blijft met andere woorden aansprakelijk indien hij de omstandigheden die aan de basis liggen van de tekortkoming- ook al lagen die buiten zijn macht redelijkerwijze had kunnen voorzien op het ogenblik van het sluiten van het contract. De schuldenaar is niet bevrijd indien de hindernis reeds gekend was of kon zijn op het ogenblik van het afsluiten van de overeenkomst. (M. CLAEYS, De bijzondere rechtsmiddelen van partijen, in: H. VAN HOUTTE, J. ERAUW, P. WAUTELET, ed., Het Weens Koopverdrag, Intersentia, 1997, Blz. 266, nr.7.104) De vraag of een bepaalde omstandigheid al dan niet voorzienbaar was moet op objectieve wijze, volgens het criterium van de goede huisvader, worden beoordeeld.

Er bestaat een werkelijke grond van niet-ontvankelijkheid, die dicht bij de *estoppel* staat, wanneer de niet-uitvoering te wijten is aan een handeling of een nalaten van de schuldeiser zelf (art.80; J. HERBOTS, o.c., Blz.59).

Vaak wordt de uitvoering van een overeenkomst ten gevolge van bepaalde omstandigheden enorm bemoeilijkt, zonder dat er sprake kan zijn van overmacht die de uitvoering onmogelijk maakt. De vraag rijst dan naar de mogelijkheid voor de partijen of de rechter om die overeenkomst te wijzigen (imprevisieer). Deze materie wordt niet uitdrukkelijk geregeld in art. 79 CISG, noch in een andere bepaling van het CISG. TALLON is van oordeel dat de uniforme toepassing van art.79 CISG onverenigbaar is met een toepassing in een vedragsstaat van de leer van de gewijzigde omstandigheden. (M. CLAEYS, De bijzondere rechtsmiddelen van partijen, in: H. VAN HOUTTE, J. ERAUW, P. WAUTELET, ed., Het Weens Koopverdrag, Intersentia, 1997, Blz. 264, nr.7.100)

De Rechtbank van Koophandel te Hasselt oordeelde dat prijsschommelingen voorzienbaar zijn en niet verhinderen de verbintenis uit te voeren. De rechtbank stelde wel dat de uitvoering van de verbintenis in dergelijk geval een financieel verlies zou impliceren, maar dat dit geen beletsel kon zijn voor de uitvoering van de overeenkomst. Het sluiten van een overeenkomst die niet winstgevend is of verlieslatend, behoort tot de risico's eigen aan het voeren van commerciële activiteiten. (Kh. Hasselt, 2

mei 1995, AR 1849/94, onuitgeg., aangehaald in: R PEETERS, Overzicht van rechtspraak van het Weens Koopverdrag in België, T.B.H. 2003, Blz. 127, nr.6.4).

De verkoper draagt het risico voor prijsstijgingen van goederen, die hij aanschaf bij zijn leverancier (M. CLAEYS, De bijzondere rechtsmiddelen van partijen, in: H. VAN HOUTTE, J. ERAUW, P. WAUTELET, ed., Het Weens Koopverdrag, Intersentia, 1997, Blz. 265, nr.7.102)

Deze leer onderscheidt zich van overmacht en toeval (gebeurtenissen die plaatsgrijpen buiten elk aanwijsbaar menselijk handelen om), omdat de ingeroepen omstandigheden de uitvoering van de verbintenis niet onmogelijk maken. Evenmin is er sprake van een wilsgebrek omdat die nieuwe gebeurtenissen zich niet bij de totstandkoming van de overeenkomst hebben voorgedaan.

* Ter vergelijking en illustratie: het Belgisch recht inzake de imprevisieer

Er zij volledigheidshalve aangestipt dat, naar Belgisch recht, het Hof van Cassatie de imprevisieer systematisch heeft verworpen (Cass. 19 mei 1921, Pas. 1921, 1,380; Cass. 30 oktober 1924, B.I 1925,297; Cass. 14 april 1994, RW. 1994-1995,434; Cass. 7 februari 1994, RW. 1994-1995, 121). In duidelijke bewoordingen wordt hierin gezegd dat de regel van de goede trouw van de overeenkomsten niet verhindert dat de schuldeiser, wanneer nieuwe en door de partijen niet voorziene omstandigheden de uitvoering van de overeenkomst voor de schuldenaar bemoeilijken, de nakoming van de verbintenis kan vragen.

Deze weigerachtige houding werd weerspiegeld in de rechtspraak van de hoven van Beroep (Brussel 22 juni 1984, J.T. 1986, 164; Antwerpen 21 januari 1986, RW. 1986-1987, 1488, met noot D. DELI; Antwerpen 6 mei 1987, T.B.B.R 1990, 299, met noot D. PHILIPPE; Luik 27 juni 1995, J.L.M.B. 1996, 100, met noot P. WERY) en lagere rechtbanken (Rb. Brussel 3 december 1985, T. Vred. 1986, 121; Rb. Luik 7 mei 1986, J.L. 1986, 482, met noot J.H.; Rb. Brussel 8 december 1993, J.L.M.B. 1994,358).

Als hoofdreden voor deze weigering wordt in het Belgisch recht aangehaald dat de aanvaarding van de imprevisieer - een ongeschreven rechtsregel- omwille van billijkheidsoverwegingen de rechtszekerheid zou ondergraven, die precies nagestreefd wordt door het beginsel van *Pacta sunt servanda*, dat wel in het Burgerlijk Wetboek werd ingeschreven (art.1134 B.W.; L. CORNELIS, Algemene theorie van de verbintenis, Intersentia 2000, Blz.663, nr.527; L. VAEL, Enkele beschouwingen betreffende het leerstuk van de onvoorziene omstandigheden (imprevisieer): omtrent de lotsverbondenheid van contractspartijen bij een gewijzigd contractueel verhoudingskader, in: J. SMITS en S. STIJNS, ed., Remedies in het Belgisch en het Nederlands contractenrecht, Antwerpen, Intersentia, 2000, 180).

* De mogelijkheid tot contractuele afwijking

Er mag niet uit het oog verloren worden dat partijen steeds kunnen afwijken van de verdragsbepalingen. De wilsvrijheid van de partijen zal toch voorrang krijgen wanneer die in duidelijke en ondubbelzinnige woorden is verrat.

(R. PEETERS, Overzicht van rechtspraak van het Weens Koopverdrag in België, T.B.H. 2003, Blz. 127, nr.6.4).

Ook in het Belgisch recht wordt naar deze mogelijkheid verwezen:

Om de problemen in geval van wijziging van omstandigheden tijdens de uitvoering van een overeenkomst te vermijden, kunnen partijen steeds in hun overeenkomst clausules inlassen, waardoor

zij zich ertoe verbinden hun oorspronkelijk akkoord opnieuw te bespreken wanneer de omstandigheden dit opdringen.

In beginsel zijn dergelijke clausules geldig.

In het interne handelsverkeer nemen deze bedingen voorlopig geen prominente rol in, terwijl dit in het internationale handelsverkeer wel degelijk het geval is. (L. VAEL, Enkele beschouwingen betreffende het leerstuk van de onvoorziene omstandigheden (imprevisieel): omtrent de lotsverbondenheid van contractspartijen bij een gewijzigd contractueel verhoudingskader, in: J. SMITS en S. STIJNS, ed., Remedies in het Belgisch en het Nederlands contractenrecht, Antwerpen, Intersentia, 2000, 180; Bestendig Handboek Verbintenissenrecht, Kluwer; losbladig, Blz. 11.4-165, nr.1791).

Indien de contractspartijen nalaten om zulke regeling te voorzien in het contract, dan dienen zij in beginsel ook onverkort de gevolgen te ondergaan van de realisatie van die latere omstandigheden, zo besluit de meerderheidsopvatting binnen de Belgische rechtspraak en rechtsleer.

Deze redenering kan ook toegepast worden voor wat betreft de toepassing van het CISG: de SA EXMA had de mogelijkheid een clause van prijsaanpassing in te lassen in de tussen partijen gesloten overeenkomst, waarbij dient opgemerkt dat de SA EXMA een prijsstijging 'redelijkerwijze' had kunnen en moeten voorzien. Het feit dat een dergelijke clause voorkomt in haar algemene voorwaarden toont trouwens aan dat de situatie van prijsstijging voor de SA EXMA niet onvoorzienbaar was.

Hetzelfde geldt voor de situatie van de beperktere voorraden, voor zover al aangenomen wordt dat deze bewezen voorkomt, gezien ook deze situatie redelijkerwijze had kunnen voorzien worden door de SA EXMA bij het sluiten van de overeenkomst, en het alleszins duidelijk is dat een beperktere voorraad de SA EXMA nog niet het recht gaf alle leveringen stop te zetten.

Ook betreffende de beperktere voorwaarden figureert trouwens een (exoneratie)clause in de algemene voorwaarden van de SA EXMA.

In dit verband zij trouwens opgemerkt dat de SA EXMA zelfs levering weigerde van de orders die door haar werden aanvaard, alhoewel ze hiervoor toch voldoende voorraad moest hebben, minstens, gezien de contractuele verbondenheid, voldoende voorraad moest aankopen.

Indien zij hierin niet kon slagen dient ze het risico hiervan zelf te dragen.

De strekking en bedoeling van art. 79 CISG kan niet zijn dat het een helpende hand biedt aan een partij, die omwille van haar eigen nalatigheid niet te gepasten tijde zorgde voor de schriftelijke vastlegging van de verbintenissen, wanneer zulks mogelijk was, of wanneer zij zelf aan de basis ligt van de geschapen onvolkomenheden.

* Besluit: art.79 CISG kan niet worden ingeroepen door de SA EXMA, gezien de door haar aangehaalde omstandigheden door haar redelijkerwijze voorzienbaar waren of moesten zijn, en door haar perfect hadden kunnen worden ingelast in de tussen partijen gesloten overeenkomsten.

(f) BESLUIT

In deze omstandigheden dient aangenomen dat de SA EXMA ten onrechte haar verplichtingen, voortvloeiend uit de koop-verkoopovereenkomsten heeft stopgezet, zodat de beslissing in kortgeding, waarbij de SA EXMA werd veroordeeld tot verdere uitvoering dient bekrachtigd.

Wel dient opgemerkt dat de SA EXMA de leveringen nadien gedwongen verder zette, ingevolge het bevelschrift in kortgeding, zodat de aanvankelijke prijsafspraken niet meer kunnen worden gehandhaafd, en dient bevolen dat de leveringen, zowel de na het bevelschrift uitgevoerde als de toekomstige, kunnen worden aangerekend aan de prijs, zoals in kortgeding bepaald, hetzij de aanvankelijk overeengekomen prijs meer de helft van de meerprijs. Er dient wel een uitzondering gemaakt voor de bestellingen die reeds voordien (voor de beslissing in kortgeding) hadden moeten geleverd zijn: deze dienen tegen de aanvankelijke prijsafspraken te worden aangerekend, zonder verhoging.

Dit impliceert tevens dat het consigneerde bedrag, ingevolge de beslissing in kortgeding, aan de SA EXMA dient overgemaakt voor zover het niet slaat op leveringen die voor het kortgeding (27.4.2004) hadden moeten gebeurd zijn.

Een dergelijke oplossing strookt tevens met de billijkheid.

De billijkheid is, volgens art. 1135 BW., een bron van aanvullend recht voor overeenkomsten: op de billijkheid kan een beroep gedaan worden om de inhoud van een contract vast te stellen, met name om vast te stellen welke verplichtingen de partijen hebben op grond van hun overeenkomst en de aanvulling ervan.

(g) De discussie over de beweerd verkeerde levering

De BV SCAFOM houdt voor dat er zich een probleem voorgedaan heeft met betrekking tot de overeenkomst 700633, welke niet conform zou geweest zijn met de overeengekomen en medegedeelde maatvoering, zoals opgenomen in het geschreven document, houdende de overeenkomst. Meer bepaald zouden buizen geleverd zijn van 5.700mm lang, terwijl buizen zouden besteld zijn van 6.700mm.

De BV SCAFOM verwijst desbetreffend naar haar purchase order (bestelling) dd.10.3.2004, haar protestbericht op 1.5.2003 per fax verzonden, en naar de listing met overzicht (bevestiging) van de geplaatste orders, dewelke ze aan de SA EXMA overmaakte.

De SA EXMA verwijst naar haar orderbevestiging dd. 24.3.2004, waarin 5.700 mm staat, orderbevestiging waarop van de zijde van de BV SCAFOM niet werd gereageerd.

Over de kwestie of op de purchase-order het cijfer '5' dan wel het cijfer '6' staat kan weliswaar discussie bestaan, maar beide partijen hadden nadien, mits normale aandacht, de gelegenheid om klaarheid te scheppen.

In deze omstandigheden dient de verantwoordelijkheid voor dit misverstand in gelijke mate lastens elk van de partijen gelegd, hetgeen de facto impliceert dat de bewuste levering voor de helft dient te worden gecrediteerd door de SA EXMA.

(h) De beweerd onvolledige levering

In besluiten, neergelegd op 8.11.2004, en meer bepaald op Blz.25, doet de BV SCAFOM opgave van de hoeveelheden die zouden ontbreken in de geleverde hoeveelheden in vergelijking met de bij koop-verkoopovereenkomsten vastgelegde hoeveelheden, en verzoekt zij de rechtbank de SA EXMA te veroordelen om deze ontbrekende (te weinig geleverde) hoeveelheden te leveren aan de overeengekomen contractvoorwaarden, onder verbeurte van een dwangsom van 500EUR per hoeveelheid/per dag vertraging, *“waarbij concludante sub 1 er zich toe verbindt met betrekking tot gelijklopende hoeveelheden vanaf deze datum, hetzij 15 dagen na betekening van het vonnis, geen*

verder dwangsommen meer te verbeuren in het kader van de beschikking als gewezen door de heer Voorzitter bij de Rechtbank van Koophandel te Tongeren, zetelend in kortgeding, op 27/04/2004”.

Het dient vastgesteld dat het verschil in levering voorspruit uit het feit dat enerzijds gewerkt wordt per kilo en anderzijds per meter, zodat een levering, blijkens de uitleg van partijen, regelmatig niet volledig overeenstemt met de bestelling.

Dit verschil, de ene keer in meer, de andere keer in min, moet ook reeds in het verleden zijn voorgevallen, en werd blijkbaar steeds door partijen aanvaard, minstens wordt het tegendeel niet beweerd, laat staan aangetoond.

De huidige vordering wegens beweerd onvolledige levering is dan ook wellicht te verklaren door het feit dat tussen partijen een gespannen verhouding is ontstaan ingevolge hetgeen gebeurde (situatie van de prijsstijging en de eis om zulks door te kunnen rekenen), en de diverse gevoerde procedures.

In deze omstandigheden dient dit punt van de vordering te worden afgewezen.

(i) De schade in hoofde van aanleggende partijen

Nu hoger werd geoordeeld dat de SA EXMA ten onrechte geweigerd heeft de leveringen verder te zetten, en deze slechts gedwongen hervatte nadat zij hiertoe was veroordeeld bij beschikking in kortgeding onder verbeurte van een dwangsom ingeval van niet-naleving, heeft zij schade veroorzaakt, zowel in hoofde van de BV SCAFOM, haar contractspartij, als in hoofde van de BVBA ORION METAL, opzichtens dewelke ze tot schadevergoeding gehouden is overeenkomstig art. 1382 B.W.

Het is aangewezen voorlopig één EUR provisioneel toe te kennen aan elk van de aanleggende partijen op hoofdeis, en een deskundig onderzoek te gelasten naar de juiste omvang van de geleden schade.

(i) De tegeneis

Bij besluiten stelde de SA EXMA een vierledige tegeneis:

betaling van de som van 403 713, 90 EUR, zijnde het bedrag dat nog openstaat op de door haar uitgeschreven facturen, en hetwelk overeenstemt met het bedrag dat, volgens de BV SCAFOM, verschuldigd is uit hoofde van verbeurde dwangsommen, en door de BV SCAFOM dan ook werd ingehouden;

betaling van de som van 665 152,10 EUR, hetzij het verschil tussen de verkoopprijzen in de overeenkomsten en de door de SA EXMA berekende aangepaste verkoopprijs, met andere woorden de volgens SA EXMA verschuldigde meerprijs;

betaling van de som van 2 037,43 EUR, uit hoofde van achterstallige intresten, opgelopen ingevolge laattijdig uitgevoerde betalingen door de BV SCAFOM;

betaling van de som van 1 824,92 EUR, uit hoofde van extra transportkosten, veroorzaakt door het feit dat de BV SCAFOM en/of de BVBA ORION niet in staat bleek de leveringen, die volgens de beschikking in kortgeding dienden te worden uitgevoerd, op normale wijze en zonder extra wachttijden voor de transporteurs te ontvangen.

Terecht stelt de SA EXMA dat de BV SCAFOM geen compensatie kan doorvoeren tussen de door haar (BV SCAFOM) verschuldigde facturen voor uitgevoerde leveringen enerzijds, en de beweerd verschuldigde dwangsommen anderzijds.

Voor wat de dwangsommen betreft is een procedure hangende voor de Beslagrechter te Tongeren, die bevoegd is om desbetreffend uitspraak te doen, zodat het bedrag van de dwangsommen geen vaststaand en opeisbaar bedrag is, hetgeen compensatie uitsluit. De discussie over de verschuldigdheid en, in bevestigend geval, de omvang van de dwangsom dient te worden gevoerd en uitgemaakt bij de hiervoor bevoegde Beslagrechter.

Dit punt van de tegeneis is derhalve gegrond.

Zoals bij de behandeling van de hoofdeis gesteld werd is de vordering tot betaling van de meerprijs gegrond voor de helft, meer bepaald het bedrag dat werd geconsigneerd door de BV SCAFOM ingevolge de beschikking in kortgeding op rekeningnummer 335-0173774-93 bij de ING- bank , kantoor BREE, en waarvan het bedrag per 24.8.2004 beliep op 332 576, 05 EUR.

De vordering ten bedrage van 2 037,43 EUR uit hoofde van intresten wegens laattijdige betaling komt gegrond over op basis van de door de SA EXMA voorgelegde stukken.

De vordering uit hoofde van extra transportkosten ten bedrage van 1 824,92 EUR kan slechts voor de helft worden toegekend, nu klaarblijkelijk onvoldoende duidelijke afspraken deze extra-kosten hebben veroorzaakt. De verantwoordelijkheid voor deze onduidelijke afspraken ligt, op basis van de voorgelegde stukken, voor helft bij elk van beide partijen.

Gelet op de artikelen 2,30 tot 37 en 41 van de wet van 15juni 1935 op het taalgebruik in gerechtszaken, die nageleefd werden.

OM DEZE REDENEN,

DE RECHTBANK,

beslissende op tegenspraak en in eerste aanleg, na erover beraadslaagd te hebben overeenkomstig de wet, alle andere verdere en strijdige bemerkingen van partijen, in besluiten of ter zitting opgeworpen, van de hand wijzend als ongegrond, verklaart de vordering van aanleggende partijen ontvankelijk en deels gegrond;

verleent akte aan de SA EXMA van de bij besluiten ingestelde tegeneis, en hierop rechtdoende, verklaart deze tegeneis ontvankelijk en deels gegrond;

veroordeelt diensvolgens de SA EXMA de leveringen van staalproducten, welke resulteren uit de tussen partijen gesloten koop-verkoopovereenkomsten 700566, 700563, 700566, 700576, 700595, 700605, 700611, 700632 en 700633, en bedoeld in de beschikking in kortgeding dd.27.4.2004, opzichts de BV SCAFOM uit te voeren aan de in de in het kader van de schriftelijke overeenkomsten overeengekomen en vastgelegde prijs, de overeengekomen betalings- en leveringsvoorwaarden, vermeerderd met de helft van de meerprijs, zoals die door de SA EXMA gevorderd werd in haar fax dd.23 maart 2004, behoudens (voor wat de te hanteren prijzen opzichts de BV SCAFOM betreft) wijziging in de opzichts de SA EXMA gehanteerde aankooprijzen in de toekomst, en tevens (voor wat de te hanteren prijzen opzichts de BV SCAFOM betreft) behoudens de leveringen die hadden moeten uitgevoerd zijn voor de datum van 27.4.2004 (deze laatste dienen aan de aanvankelijk overeengekomen prijzen te worden gerekend);

veroordeelt diensvolgens de SA EXMA tot betaling aan de BV SCAFOM van een dwangsom van 5 000 EUR per dag vertraging voor de leveringen, die conform de tussen partijen gesloten koop-verkoopovereenkomsten 700566, 700563, 700566, 700576, 700595, 700605, 700611, 700632 en 700633 dienen geleverd, bij gebreke aan levering binnen de 20 dagen na het verstrijken van de

conventioneel overeengekomen termijn, met dien verstande dat de dwangsom slechts verschuldigd is voor zover de beschikking werd betekend voor het verstrijken van de termijn van 20 dagen;

Zegt voor recht dat de SA EXMA verantwoordelijk is voor de aan de BV SCAFOM INTERNATIONAL, ingevolge haar contractuele wanprestatie veroorzaakte schade, welke in dit stadium, provisioneel begroot wordt op een bedrag ad 1 EUR, meer vergoedende intresten aan de wettelijke intrestvoet vanaf 25.3.2004, en de gerechtelijke intresten, en veroordelen de SAEXMA dit bedrag te betalen aan de BV SCAFOMINTERNATIONAL, meer de vergoedende intresten aan 7% vanaf 25.3.2004 tot 13.6.2004 en gerechtelijke intresten vanaf 14.6.2004 tot op datum van betaling;

Zegt voor recht dat de SA EXMA verantwoordelijk is voor de aan de BVBA ORION METAL, ingevolge haar wanprestatie veroorzaakte schade, welke in dit stadium, provisioneel begroot wordt op een bedrag ad 1 EUR, meer vergoedende intresten aan de wettelijke intrestvoet vanaf 25.3.2004, en de gerechtelijke intresten, en veroordelen de SA EXMA dit bedrag te betalen aan de BVBA ORION METAL, meer de vergoedende intresten aan 7% vanaf 25.3.2004 tot 13.6.2004 en gerechtelijke intresten vanaf 14.6.2004 tot op datum van betaling;

Beveelt de vrijgave van de gelden, die conform de beschikking in kortgeding werden geconsigneerd, in de mate dat dit geconsigneerd bedrag niet slaat op leveringen die hadden moeten uitgevoerd zijn tot op datum van 27.4.2004, in het voordeel van de SA EXMA, en het saldo in het voordeel van de BV SCAFOM, en veroordeelt diensvolgens de BV SCAFOM en de SA EXMA om hun medewerking te verlenen aan de vrijgave van de gelden die ingevolge de beschikking in kortgeding dd.27.4.2004 werden geconsigneerd op rekeningnummer 335-0173774-93 bij de ING-bank, kantoor BREE, met een creditstand van 332.576,05 EUR op 24.8.2004, vermeerderd met de op deze rekening bekomen intresten, en dit binnen de acht dagen na betekening van huidig vonnis, bij gebreke waarvan huidig vonnis als titel zal gelden;

Zegt vervolgens voor recht dat beide partijen, elk in gelijke mate, verantwoordelijk zijn voor de problemen die gerezen zijn ingevolge de overeenkomst 700633, en veroordeelt de SA EXMA om deze levering voor de helft te crediteren opzichtsens de BV SCAFOM INTERNATIONAL;

Veroordeelt vervolgens de BV SCAFOM INTERNATIONAL in betaling aan de SA EXMA van de som van 403713,90 EUR, bedrag hetwelk ten onrechte werd ingehouden op de door de SA EXMA uitgeschreven facturen, bedrag te vermeerderen met de conventionele verwijlsintresten aan 3,405% vanaf de vervaldatum van de respectieve facturen tot 13.6.2004, en de gerechtelijke intresten aan het conventioneel tarief van 3,405% vanaf 14.6.2004 tot op datum van betaling;

Veroordeelt vervolgens de BV SCAFOM INTERNATIONAL in betaling aan de SA EXMA van de som van 2037,43 EUR, uit hoofde van intresten;

Veroordeelt vervolgens de BV SCAFOM INTERNATIONAL in betaling aan de SA EXMA van de som van 912,46 EUR, uit hoofde van de helft van de extra transportkosten, bedrag te vermeerderen met de gerechtelijke intresten aan 7% vanaf 11.10.2004 tot op datum van betaling;

Vooraleer verder recht te doen beveelt een DESKUNDIG ONDERZOEK

met als voorwerp, kennis te nemen van de bundel en van alle andere inlichtingen en bescheiden, welke partijen zullen verschaffen of welke de deskundige nuttig zal achten ambtshalve in te winnen en na partijen bij aangetekend schrijven te hebben opgeroepen, zich ter plaatse te begeven te 6021 PZ BUDEL (NL)..., op de vennootschapszetel van de BV SCAFOM INTERNATIONAL, of elke andere plaats door de deskundige in samenspraak met partijen te bepalen, ten einde aldaar:

partijen te horen en hun verzoening te bevorderen, en voor zover een verzoeningspoging niet zou slagen, de door de BV SCAFOM INTERNATIONAL en de BVBA ORION METAL geleden schade te beschrijven en te begroten, die ze geleden hebben ingevolge de foutieve niet-naleving van de koopverkoopovereenkomsten 700566, 700563, 700566, 700576, 700595, 700605, 700611, 700632 en 700633 door de SA EXMA in de periode vanaf 25.3.2004;

alle inlichtingen te verschaffen die de rechtbank van nut kunnen zijn bij de beoordeling van de zaak ten gronde;

alle nuttige door partijen te stellen vragen te beantwoorden;

Zegt voor recht dat de aangestelde deskundige gemachtigd is alle nodige technische adviezen in te winnen en, onder zijn leiding, zich door in het vak bekwame technici te doen bijstaan;

Tenzij partijen een overeenkomst ter vervanging sluiten, wijst aan als deskundige:

De Heer Luc MIERMANS

Beveelt de deskundige zijn opdracht uit te voeren overeenkomstig de voorschriften van de artikelen 962 tot 991 van het Gerechtelijk Wetboek en na afloop van hoger genoemde verrichtingen aan partijen kennis te geven van zijn bevindingen;

in het verslag de bemerkingen van partijen, die zij tijdig hebben overgemaakt, op te tekenen en te beantwoorden;

zijn gemotiveerd eindverslag neer te leggen ter griffie van de Rechtbank van Koophandel te 3700 Tongeren, "Gerechtsgebouw", Kielenstraat, 22, bus 4, samen met de door partijen overgemaakte nota's binnen de ZES maanden na ontvangst van de gerechtsbrief van aanstelling of, zo de deskundige erom heeft verzocht, na storting van een voorschot door de meest gereede partij ter griffie;

zijn handtekening op het eindverslag dient voorafgegaan van de eed: "IK ZWEER DAT IK MIJN OPDRACHT IN EER EN GEWETEN, NAUWGEZET EN EERLIJK VERVULD HEB";

Behoudt de uitspraak over de kosten voor;

Wijst de zaak terug naar de bijzondere rol;

verklaart huidig vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande alle verhaal en zonder borgstelling.

(...)

RECHTSLEER

ACTUALITEIT/ACTUALITÉ

Aankondigingen / Annonces

Protocol van Den Haag inzake onderhoudsverplichtingen / Protocole de La Haye concernant les obligations alimentaires

Het Protocol van Den Haag van 23 november 2007 inzake het recht dat van toepassing is op onderhoudsverplichtingen werd namens de Europese Gemeenschap goedgekeurd op 30 november 2009.

Besluit van de Raad van 30 november 2009 betreffende de sluiting door de Europese Gemeenschap van het Protocol van Den Haag van 23 november 2007 inzake het recht dat van toepassing is op onderhoudsverplichtingen (2009/941/EG), *Pb. L.* 16 december 2009, afl. 331, 17.

Le 30 novembre 2009, le protocole de La Haye du 23 novembre 2007 sur la loi applicable aux obligations alimentaires a été approuvé au nom de la Communauté européenne.

Décision du Conseil du 30 novembre 2009 relative à la conclusion, par la Communauté européenne, du protocole de La Haye du 23 novembre 2007 sur la loi applicable aux obligations alimentaires (2009/941/CE), *JO L* 331 du 16 décembre 2009, p. 17.

Scandinavië & CISG / La Scandinavie & la CVIM

Vanaf het jaar 2011 zullen Denemarken, Finland en Zweden ook Deel II van het CISG (*Totstandkoming van de overeenkomst*) toepassen. Noorwegen overweegt de toepassing eveneens.

A partir de l'année 2011 le Danemark, la Finlande et la Suède appliqueront aussi la Partie II de la CVIM (*Formation du contrat*). La Norvège considère également l'application.

Voorstel verordening inzake erfopvolging / Proposition de règlement en matière de successions

Op 14 oktober 2009 heeft de Commissie een voorstel van verordening goedgekeurd dat als doel heeft de afhandeling van internationale erfopvolgingen in de Europese Unie te vereenvoudigen, door gemeenschappelijke regels vast te stellen inzake internationale bevoegdheid, toepasselijk recht en exequatur, en door de creatie van een Europese erfrechtverklaring.

Voorstel voor een Verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen en authentieke akten op het gebied van erfopvolging en betreffende de instelling van een Europese erfrechtverklaring, COM (2009) 154 definitief.

Le 14 octobre 2009, la Commission a adopté une proposition de règlement visant à simplifier le règlement des successions de dimension internationale dans l'Union européenne, en définissant des règles communes relatif à la compétence, la loi applicable, la reconnaissance et l'exécution, et par la création d'un certificat successoral européen.

Proposition de règlement du Parlement européen et du Conseil relatif à la compétence, la loi applicable, la reconnaissance et l'exécution des décisions et des actes authentiques en matière de successions et à la création d'un certificat successoral européen, COM (2009)154 final.

Regelgeving / Réglementation

Rectificatie Rome I / Rectificatif Rome I

Rectificatie van Verordening (EG) nr. 593/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst (Rome I), *Pb. L.* 24 november 2009, afl. 309, 87.

Artikel 28:

in plaats van: *“Deze verordening is van toepassing op overeenkomsten die na 17 december 2009 zijn gesloten.”*,

te lezen: *“Deze verordening is van toepassing op overeenkomsten die **op of na** 17 december 2009 zijn gesloten.”*.

Rectificatif au règlement (CE) n o 593/2008 du Parlement européen et du Conseil du 17 juin 2008 sur la loi applicable aux obligations contractuelles (Rome I), *JO L* 309 du 24 novembre 2009, p. 87.

L'article 28:

au lieu de: *«Article 28 Application dans le temps
Le présent règlement s'applique aux contrats conclus après le 17 décembre 2009.»*

lire: *«Article 28 Application dans le temps
Le présent règlement s'applique aux contrats conclus **à compter du** 17 décembre 2009.»*

Wijziging WIPR / Modification CDIP

Bij Wet van 30 december 2009 (*BS* 15 januari 2010, 1892) werden de volgende wijzigingen aangebracht:

Afdeling II. - Wijzigingen van de wet van 16 juli 2004 houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht met het oog op haar aanpassing aan de Verordening (EG) nr. 864/2007 van het Europees Parlement en de Raad van 11 juli 2007 betreffende het recht dat van toepassing is op niet-contractuele verbintenissen (« Rome II »)

Art. 16. In artikel 98 van de wet van 16 juli 2004 houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° het opschrift van het artikel wordt vervangen als volgt : « Toepassing van internationale instrumenten inzake verbintenissen »;

2° het artikel wordt aangevuld met de paragrafen 4 en 5, luidende :

« § 4. Het recht toepasselijk op de niet-contractuele verbintenissen wordt vastgesteld door Verordening (EG) nr. 864/2007 van het Europees Parlement en de Raad van 11 juli 2007 betreffende het recht dat van toepassing is op niet-contractuele verbintenissen (« Rome II »).

Niet-contractuele verbintenissen die van het toepassingsgebied van de verordening zijn uitgesloten, worden beheerst door het recht dat krachtens deze wet toepasselijk is.

§ 5. Het recht toepasselijk op de verkeersongevallen op de weg wordt vastgesteld door het Verdrag inzake de wet van toepassing op verkeersongevallen op de weg, gesloten te Den Haag op 4 mei 1971. ».

Art. 17. In artikel 99 van dezelfde wet wordt paragraaf 2 vervangen als volgt:

« § 2. Verbintenissen voortvloeiend uit eeroof of schending van de persoonlijke levenssfeer of van persoonlijkheidsrechten worden evenwel beheerst door, naar keuze van de eiser, het recht van de Staat op wiens grondgebied de schadelijke handeling of de schade zich heeft voorgedaan of dreigt zich te zullen voordoen, tenzij de aansprakelijke persoon aantoont dat hij niet kon voorzien dat de schade zich in die Staat zou voordoen. ».

Wetboek van internationaal privaatrecht, Hoofdstuk IX Verbintenissen

Par la loi du 30 décembre 2009 (*MB* 15 janvier 2010, 1892) les modifications suivantes sont apportées:

Section II.—Modifications de la loi du 16 juillet 2004 portant le Code de droit international privé, en vue de l'adapter au règlement (CE) n° 864/2007 du Parlement européen et du Conseil du 11 juillet 2007 sur la loi applicable aux obligations non contractuelles («Rome II»)

Art. 16. A l'article 98 de la loi du 16 juillet 2004 portant le Code de droit international privé, les modifications suivantes sont apportées :

1° l'intitulé de l'article est remplacé par ce qui suit : « Application des instruments internationaux en matière d'obligations »;

2° l'article est complété par les paragraphes 4 et 5 rédigés comme suit :

«§ 4. Le droit applicable aux obligations non contractuelles est déterminé par le règlement (CE) n° 864/2007 du Parlement européen et du Conseil du 11 juillet 2007 sur la loi applicable aux obligations non contractuelles (« Rome II »).

Les obligations non contractuelles que ce règlement exclut de son domaine d'application sont régies par le droit applicable en vertu de la présente loi.

§ 5. Le droit applicable aux accidents de la circulation routière est déterminé par la Convention sur la loi applicable aux accidents de la circulation routière, conclue à La Haye le 4 mai 1971. ».

Art. 17. Dans l'article 99 de la même loi, le paragraphe 2 est remplacé par ce qui suit:

«§ 2. Toutefois, l'obligation dérivant d'un acte de diffamation ou d'une atteinte à la vie privée ou aux droits de la personnalité est régie par le droit de l'Etat sur le territoire duquel le fait générateur ou le dommage est survenu ou menace de survenir, au choix du demandeur, à moins que la personne responsable n'établisse qu'elle ne pouvait pas prévoir que le dommage surviendrait dans cet Etat.».

Richtlijn verzekeringsbedrijf / Directive activités de l'assurance

Richtlijn 2009/138/EG van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2009 betreffende de toegang tot en uitoefening van het verzekerings- en het herverzekeringsbedrijf (Solvabiliteit II), *Pb. L.* 17 december 2009, afl. 335, 1.

TITEL II. SPECIFIEKE BEPALINGEN VOOR VERZEKERING EN HERVERZEKERING
HOOFDSTUK I. Toepasselijk recht en voorwaarden van directe verzekeringsovereenkomsten
Afdeling 1. Toepasselijk recht

Artikel 178. Toepasselijk recht

Lidstaten waar Verordening (EG) nr. 593/2008 niet van toepassing is, passen de bepalingen van genoemde verordening toe om te bepalen welk recht van toepassing is op verzekeringsovereenkomsten die binnen de werkingssfeer van artikel 7 van deze verordening vallen.

Directive 2009/138/CE du Parlement européen et du Conseil du 25 novembre 2009 sur l'accès aux activités de l'assurance et de la réassurance et leur exercice (solvabilité II), *JO L* 335 du 17 décembre 2009, p. 1.

TITRE II. DISPOSITIONS PARTICULIÈRES RELATIVES À L'ASSURANCE ET À LA RÉASSURANCE

CHAPITRE I. Droit et conditions applicables aux contrats d'assurance directe

Section 1. Droit applicable

Article 178. Droit applicable

Les États membres qui ne sont pas soumis au règlement (CE) no 593/2008 appliquent les dispositions dudit règlement pour déterminer le droit applicable aux contrats d'assurance relevant de son article 7.

